ឯកសារស្រាវជ្រាវ

សមាជិកព្រឹទ្ធសភាក្រុមទី៦

ស្តីពី
ការគ្រប់គ្រងចំណូលពីឧស្ម័ន និងប្រេង

រៀបចំដោយៈ សេប៉ាស្ទាន អ៉ាប់ចូវ៉ែនស៊ិន

រាជធានីភ្នំពេញ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៨

វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា

មាតិកា

១- សេចក្តីផ្តើម

២- លក្ខខណ្ឌសារពើពន្ធ

២.១ កិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន និងកិច្ចព្រមព្រៀងចែករំលែកផលិតកម្ម
២.២ ការចាត់ចែងសួយសារ និងចំណូល
២.៣ ការធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពរវាងសួយសាររដ្ឋ និងការទាក់ទាញវិនិយោគទុនលើការរុករក និងផលិតប្រេង និងឧស្ម័ន

៣- ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន

៣.១ ការចំណាយដែលកើនឡើងតាមចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go)
៣.២ ទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird in hand)
៣.៣ សម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (PIH) (Permanent Income Hypothesis)
៣.៤ វិធីសាស្ត្របង្កើនការចំណាយជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach)

៤. ហានិភ័យផ្នែកនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច និងកាលានុវត្តភាព នៃចំណូលទ្រព្យធំដែលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន

៤.១ ហានិយភ័យ
៤.២ ការបញ្ចៀសហានិយភ័យ
៤.៣ កាលានុវត្តភាព

៥. ករណីសិក្សា

៥.១ ប្រទេសម៉ិកស៊ីកូ
៥.២ ប្រទេសទីម័រខាងកើត

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

## ១-	សេចក្តីផ្តើម

ក្នុងអត្រាមធ្យមនៃផលិតកម្ម ចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័នក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមានតម្លៃប្រហែល ៥ រយលានដុល្លាអាមេរិកក្នុងមួយឆ្នាំ ក្នុងរយៈពេលពី ២០ ទៅ ២៥ ឆ្នាំ ហើយក៏មានការប៉ាន់ស្មានថានឹងកើនឡើងខ្ពស់បំផុតក្នុងចន្លោះ ១.៧ ពាន់លានដុល្លាសហរដ្ឋអាមេរិក ដល់ ៦ ពាន់លានដុល្លាសហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងមួយឆ្នាំៗ ក្នុងអំឡុងពេលមិនច្រើនឆ្នាំប៉ុន្មានឡើយ[1]។ ប៉ុន្តែការធ្លាក់ចុះតម្លៃប្រេង និងឧស្ម័នពេលកន្លងទៅថ្មីៗនេះ ដែលត្រូវបានព្យាករណ៍ថានឹងបន្តធ្លាក់ចុះនាពេលអនាគតខាងមុខ មូលហេតុចំបងដោយសារមានគម្រោងរុករកឧស្ម័នធំៗ កំពុងបានចាប់ផ្តើមដំណើរការផលិតកម្មរបស់ខ្លួននៅទូទាំងពិភពលោកនោះ[2] ការចាប់អារម្មណ៍ និងផលចំណេញ ក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យប្រេង និងឧស្ម័នបម្រុងនៅកម្ពុជា អាចថយចុះ។ មូលហេតុនេះ អាចជាកត្តាជម្រុញឲ្យក្រុមហ៊ុន Chevron លក់សិទ្ធិផលិតកម្មរបស់ខ្លួន ដោយខាតបង់ទឹកប្រាក់ប្រហែល១០០លានដុល្លាអាមេរិក[3]។ អាជ្ញាប័ណ្ណសម្រាប់ការរុករក និង ផលិតប្រេង និងឧស្ម័នរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានបែងចែកជាប្លុក ដូចបានបង្ហាញក្នុងរូបភាពទី១ ខាងក្រោម ។ មកទល់នឹងពេលបច្ចុប្បន្ន ការងាររុករក ក្នុងប្លុក ក គឺមានសកម្មភាពច្រើន ខណៈពេលដែលអធិបតេយ្យភាពនៃប្លុកមួយចំនួនដែលហៅថាជាតំបន់ត្រួតស៊ីគ្នា (OCA) នោះ មិនទាន់ត្រូវបានប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃដោះស្រាយឲ្យបានដាច់ស្រេចនៅឡើយទេ[4]។

[1]IMF, *Cambodia: Selected Issues and Statistical Appendix*, Country Report (Washington DC: IMF, 2007), http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2007/cr07291.pdf; UNDP, *Review of Development Prospects and Options For the Cambodian Oil and Gas Sector*, Discussion Paper, Insights for Action (Phnom Penh: UNDP Cambodia, 2006).

[2]"Shell's Massive Prelude Hull World's Biggest-Ever Floating Vessel and First Ocean-Based LNG Plant," *Financial Post*, accessed August 15, 2014, http://business.financialpost.com/2013/12/03/record-breaking-lng-ship-launched-bigger-one-planned/; "Chevron To Sell Shares of Cambodian Offshore Oil and Gas," *VOA*, accessed August 15, 2014, http://www.voacambodia.com/content/chevron-to-sell-shares-of-cambodian-offshore-oil-and-gas/2413411.html.

[3]"Chevron To Sell Shares of Cambodian Offshore Oil and Gas."

[4]"Oil and Gas Blocks | Open Development Cambodia," accessed August 18, 2014, http://www.opendevelopmentcambodia.net/briefing/oil-and-gas-blocks/.

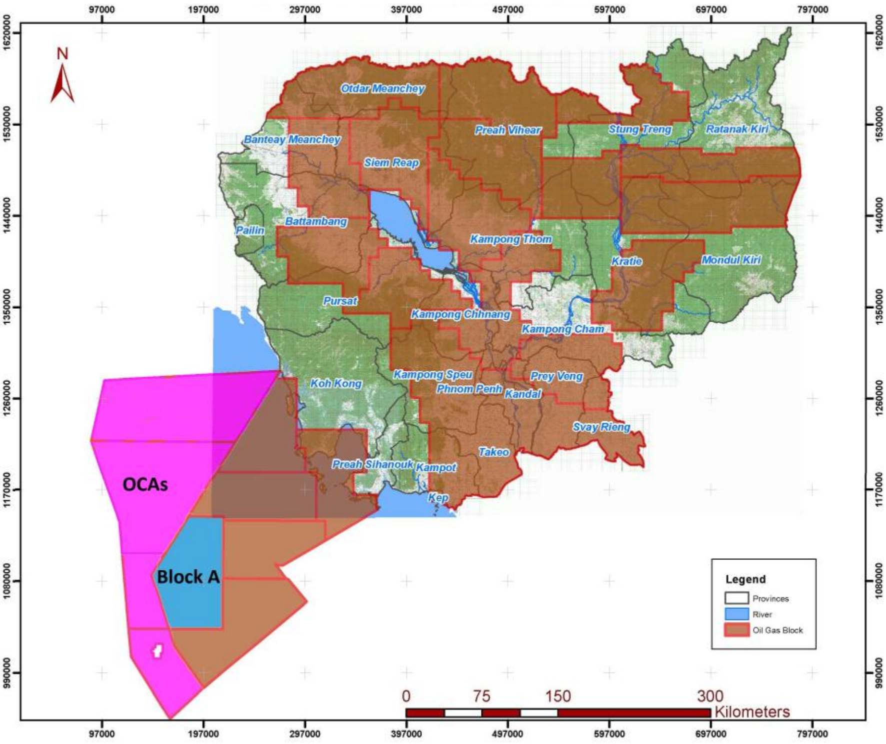

រូបទី ១៖ ប្លុកប្រេង និងឧស្ម័ន និងតំបន់ត្រួតស៊ីគ្នា (OCA) ដែលប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសថៃទាមទារកាន់កាប់ក្នុងពេលជាមួយគ្នា[5]

របាយការណ៍មួយរបស់កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ (UNDP) កត់សម្គាល់ថា ការប៉ាន់ស្មានប្រេង និងឧស្ម័នបម្រុងនៅកម្ពុជា ជាទូទៅមិនមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ឡើយ ហើយទន្ទឹមនឹងនោះ របាយការណ៍ក៏បានកត់សម្គាល់ដោយប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចមួយចំនួន។ របាយការណ៍នោះ លើកឡើងថាការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នកម្ពុជា ដូចជាអាជ្ញាធរប្រេងកាតជាតិកម្ពុជា ជាកត្តាដ៏សំខាន់បំផុតក្នុងការកំណត់ថាតើប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានផលចំណេញច្រើនប៉ុណ្ណាពីសក្តានុពលនៃធនធានប្រេង និងឧស្ម័ន របស់ខ្លួន[6]។ របាយការណ៍នេះ បង្ហាញនូវបញ្ហាប្រឈមជាច្រើនចំពោះប្រទេសកម្ពុជា ដោយសារជាទូទៅមាន ឯកសារជាច្រើនអះអាងថា ប្រភពធនធានធម្មជាតិ ដូចជាប្រេង និងឧស្ម័ននៅក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច តែងតែមានផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានលើការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច[7] គុណភាពនៃអភិបាលកិច្ច[8] និងស្ថេរភាពនយោបាយ[9]។ ជាពិសេសករណីទាំងនេះច្រើនកើតឡើងក្នុងប្រទេសដែលមិនទាន់មានស្ថាប័នរឹងមាំ ហើយដែលងាយស្រួលនឹង

---

[5] ដូចជើងទំព័រខាងលើ

[6] UNDP, *Review of Development Prospects and Options For the Cambodian Oil and Gas Sector.*

[7] Jeffrey Frankel A, *The Natural Resources Curse: A Survey of Diagnoses and Some Prescriptions*, Working Paper, Faculty Research Working Paper Series (Cambridge, MA: Harvard University, Kennedy School of Government, 2012).p. 2.

[8] World Bank, *Oil and Gas: A Blessing or a Curse?*, Cambodia Oil & Gas Briefing Notes (Washington DC: World Bank, 2007), http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/cambodia_oil_gas_newsletter_2.pdf; The Economist, "The Curse of Oil: The Paradox of Plenty," *The Economist*, December 20, 2005, 20/12/2005 edition, http://www.economist.com/node/5323394.p. 2.

[9] The Economist, "The Curse of Oil."

កើតអំពើពុករលួយ[10]។ ជាញឹកញាប់ ស្ថានភាពបែបនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជា "បណ្តាសាធនធាន" ដែលប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ អ្នកជំនាញសេដ្ឋកិច្ចជាច្រើន បានឯកភាព និងមានការបញ្ជាក់អះអាងពីការសិក្សាស្រាវ ជ្រាវដែលមានការទទួលស្គាល់ច្រើន[11]។ តាមរយៈការស្រាវជ្រាវបច្ចុប្បន្ននេះ ដើម្បីជៀសវាងបណ្តាសាធនធានបែបនេះ ចាំបាច់បំផុត ប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវរៀបចំបង្កើតកិច្ចសន្យាឲ្យបានសមស្របជាមួយក្រុមហ៊ុនរុករកប្រេង និងឧស្ម័ន និងស្ថាប័នសំខាន់ៗនានា ដើម្បីគ្រប់គ្រងចំណូលដែលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន ឲ្យបានជោគជ័យ។

ឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ នឹងពិនិត្យមើលកត្តានានា ដែលមានភាពទាក់ទងបំផុតទៅនឹងប្រទេសមួយដែលទទួលផលចំណេញពីចំណូលប្រេង និងឧស្ម័នរបស់ខ្លួន ដែលបែងចែកជាបួនផ្នែក គឺស្តីពីលក្ខខណ្ឌសារពើពន្ធនៃកិច្ចសន្យាស្តីពីផលិតកម្ម, ការគ្រប់គ្រងចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័នហានិយភ័យដែលពាក់ព័ន្ធ, ការបញ្ចៀសហានិយភ័យ និងកាលានុវត្តភាព។ ជាចុងក្រោយ ឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ នឹងបង្ហាញពីករណីសិក្សានៃប្រទេសម៉ិកស៊ិក និងទីម័រខាងកើត ដោយហេតុថាករណីសិក្សាទាំងពីរនេះ អាចផ្តល់មេរៀនច្បាស់ៗស្តីពីហានិយភ័យ និងផលចំណេញ ដែលអាចទទួលបានពីចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន។ ផ្នែកទីមួយ នឹងពិនិត្យមើលភាពខុសគ្នារវាងកិច្ចសន្យាផលិតប្រេងផ្សេងៗ និងសារៈសំខាន់នៃការជ្រើសរើសដោយប្រុងប្រយ័ត្ននូវលក្ខខណ្ឌនានានៃកិច្ចសន្យា គឺក្នុងនោះរួមមានតុល្យភាពដ៏សមស្របរវាងការទាក់ទាញវិនិយោគទុនដែលត្រូវចំណាយទុនខ្ពស់សម្រាប់ការរុករក និងសារៈសំខាន់ក្នុងការធានាថារដ្ឋនឹងទទួលបានសួយសារខ្ពស់គ្រប់គ្រាន់ពីផលិតកម្មប្រេង និងឧស្ម័ន។ ផ្នែកទីពីរ នឹងធ្វើការប្រៀបធៀបប្រព័ន្ធមួយចំនួននៃការគ្រប់គ្រងចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័ន ដែលជាសំខាន់គឺសម្រាប់ឲ្យប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ យកមកពិចារណា ដោយហេតុការចំណាយប្រាក់ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់នៅដើមទី អាចបង្កឲ្យមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងគ្រោះថ្នាក់ និងខ្ជះខ្ជាយធនធានជាតិខណៈដែលការចំណាចតិចតួចពេកនៅពេលចាប់ផ្តើម អាចអូសបន្លាយភាពក្រីក្រ និងកាត់បន្ថយការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនាពេលអនាគត។ ផ្នែកទីបី នឹងលាតត្រដាងពីហានិយភ័យធំៗ យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចៀសហានិយភ័យ និងកាលានុវត្តភាព ដែលកើតចេញពីពីចំណូលសំខាន់ៗនៃប្រេង និងឧស្ម័ន។ ផ្នែកចុងក្រោយ នឹងសង្ខេបជូននូវករណីរសិក្សាអំពីប្រទេសម៉ិកស៊ិក និងទីម័រខាងកើត ដើម្បីបង្ហាញអំពីបញ្ហាមួយចំនួន ដែលបានលើកឡើងខាងលើ។

---

[10]Robert Deacon T and Bernardo Mueler, "Political Economy and Natural Resouce Use," in *Economic Development and Environmental Sustainability*, ed. Ramon Lopez and Michael Toman A (Oxford: Oxford University Press, 2006). p. 138
[11]Frankel, *The Natural Resources Curse*.

២. លក្ខខណ្ឌសារពើពន្ធ

២.១ កិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន និងកិច្ចព្រមព្រៀងចែករំលែកផលិតកម្ម

មានឧទាហរណ៍ពីរស្តីពីកិច្ចព្រមព្រៀងរុករកប្រេង និងឧស្ម័នគឺៈ កិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន និង កិច្ចព្រមព្រៀងចែករំលែកផលិតកម្ម (PSA)[12]។ កិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន ជាសំខាន់គឺពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋ ជួលកន្លែងរុករកប្រេង ឬឧស្ម័នឲ្យទៅក្រុមហ៊ុនរុករក ដោយរដ្ឋទទួលបានសួយសារ ជាសាច់ប្រាក់[13]។ រីឯកិច្ចព្រមចែករំលែកផលិតកម្ម (PSA) ជាកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលរដ្ឋទទួលបានចំណែកដែលបានកំណត់ទុក ដោយយោងទៅលើពីធនធានដែលរុករកបាន[14]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក្នុងចំណោមប្រព័ន្ធទាំងពីរ មិនមានប្រព័ន្ធមួយណា ប្រសើរជាងប្រព័ន្ធណាឡើយ។ លក្ខខណ្ឌជាក់លាក់នៃកិច្ចសន្យា តម្លៃប្រេង និងឧស្ម័ននាពេលអនាគត ព្រមទាំងបរិមាណប្រេង និងឧស្ម័នដែលអាចរុករកបានក្នុងតម្លៃដើមទាបសមរម្យ ជាកត្តាកំណត់នៃផលចំណេញ ដែលកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនេះ នឹងផ្តល់ឲ្យដល់ភាគីនីមួយៗ ជាជាងការកំណត់ជាលក្ខខណ្ឌរួមនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង[15]។ ជាការពិត ធនាគារពិភពលោក អះអាងថាការជ្រើសរើសរបស់រដ្ឋាភិបាលនូវទម្រង់ណាមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀងជាការសម្រេចចិត្តផ្នែកនយោបាយសុទ្ធសាធ។ យោងតាមធនាគារពិភពលោក កិច្ចព្រមព្រៀងចែករំលែកផលិតកម្ម (PSA) ត្រូវបានមើលឃើញថាអនុញ្ញាតឲ្យរដ្ឋគ្រប់គ្រងបានណែនជាង និងរក្សាបានភាពជាម្ចាស់លើធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួន ជាជាងកិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទានដែលជាការលក់សិទ្ធិបែបនេះទាំងស្រុងដល់ក្រុមហ៊ុនរុករក[16]។

២.២ ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងសួយសារ និងចំណូល

មានយន្តការផ្សេងៗគ្នាមួយចំនួន អាចប្រើប្រាស់ជាប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណូលដែលរដ្ឋនឹងទទួលបានពីគម្រោងមួយ ហើយថាតើចំណូលនោះមានការប្រែប្រួលបែបណាទៅតាមពេលវេលា។ កិច្ចសន្យាទាំងនេះ អាចផ្តល់ចំណូលជាសាច់ប្រាក់ ឬជាប្រេង ឬឧស្ម័ន ទោះជាជ្រើសរើសយក តាមប្រព័ន្ធមួយណាក៏ដោយ។ ជារឿយៗ កិច្ចព្រមព្រៀងចែករំលែកផលិតកម្ម (PSA) ត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីអនុញ្ញាតឲ្យក្រុមហ៊ុនរុករក ទទួលបានបរិមាណមួយចំនួននៃធនធានក្នុងរយៈពេល ដែលបានកំណត់ជាឆ្នាំ ដោយមិនផ្តល់ចំណែកណាមួយដល់រដ្ឋឡើយ ដើម្បីជាការទូទាត់លើការចំណាយ

---

[12]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 1*, Cambodia Oil & Gas Briefing Notes (Washington DC: World Bank, 2007), http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.

[13]Royalties are a fee paid for the usage of something, which in this case would be oil or gas fields. http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.

[14]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 1*.

[15] ដូចជើងទំព័រខាងលើ

[16] ដូចជើងទំព័រខាងលើ

វិនិយោគរបស់ខ្លួន។ ជាទូទៅ តាមកិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន ក្រុមហ៊ុនរុករក នឹងបង់សួយសារចំនួនតិចតួចដល់រដ្ឋ រហូតដល់ផលិតបាន "បរិមាណប្រេងគិតជាតម្លៃ" ដែលបានកំណត់ជាមុនក្នុងការទូទាត់លើការចំណាយវិនិយោគទុនរបស់ខ្លួន។

ប្រេងក្នុងតម្លៃ១០០ដុល្លា		
អ្នកម៉ៅការ	**សួយសារ**	**រដ្ឋ**
	១០%	$១០
	ប្រេងថ្លៃដើម	
$២៥	៦០%	
	ការកំណត់តាមឆ្នាំនីមួយៗ	
	ប្រាក់ចំណេញពីប្រេង	
$២៦	៤០/៦០	$៣៩
	ពន្ធ	
-$៧.៨	៣០%	$៧.៨
$៤៣.២	**សរុប**	$៥៦.៨

តារាងទី១- ឧទាហរណ៍នៃការបែងចែកប្រាក់ចំណេញទទួលបានពីប្រេងក្នុងតម្លៃ១០០ដុល្លា[17]

តារាងទី១ខាងលើ ជាឧទាហរណ៍នៃលំហូរប្រាក់ចំណូល ផ្អែកលើក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងសម្បទាន [18]។

ខនានា ទាក់ទងដល់សិទ្ធទទួលសួយសារបន្ថែម[19] អាចនឹងដាក់បញ្ចូលបានក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ដោយចែងថា ប្រសិនបើអាចបញ្ជាក់ថាមានរ៉ែធម្មជាតិច្រើនជាងការរំពឹងទុកដែលអាចរុករកបាន

[17]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 2*, Cambodia Oil & Gas Briefing Notes (Washington DC: World Bank, 2007), 2, http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.
[18]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 2*.

ដោយនិរន្តរភាព ឬក៏មានកំណើនតម្លៃប្រេង ឬឧស្ម័នលើសពីកម្រិតណាមួយនោះ រដ្ឋមានសិទ្ធិទទួលបានសួយសារបន្ថែម។ ជារឿយៗ ចំណុចទាំងនេះ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ពីព្រោះបើតាមទស្សនទានរបស់ក្រុមហ៊ុនរុករក ចំណុចទាំងនេះមិនបង្កើតហានិយភ័យបន្ថែមចំពោះការវិនិយោគដែលមិនទទួលបានប្រាក់ចំណេញឡើយ ហើយខនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះទាក់ទងដល់សិទ្ធទទួលសួយសារបន្ថែម ដែលអាចអនុវត្តបានលុះត្រាតែក្រុមហ៊ុនរុករក បានទូទាត់ការចំណាយ និងទទួលបានប្រាក់ចំណេញដល់កម្រិតដែលបានព្រមព្រៀងគ្នារួចមកហើយ។ រីឯតាមទស្សនរបស់រដ្ឋ ខនៃកិច្ចព្រមព្រៀងទាក់ទងដល់ដល់សិទ្ធទទួលសួយសារបន្ថែមនេះ ជាយន្តការដ៏សមស្រប ដើម្បីធានាថាសក្តានុពលនៃចំណូលនៃធនធានប្រេង និងឧស្ម័នត្រូវបានបង្កើនដល់កម្រិតអតិបរមា[20]។

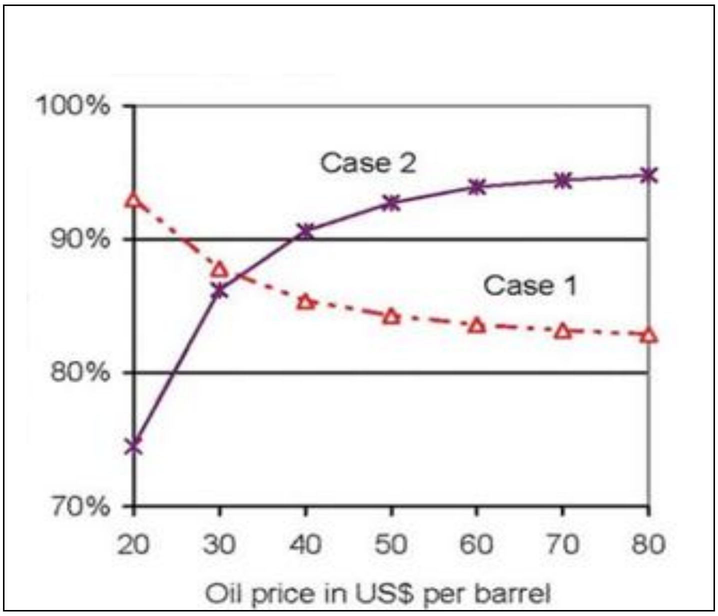

មានវិធីសាស្ត្រដាច់ដោយឡែកពីគ្នាចំនួនពីរ សម្រាប់កិច្ចសន្យាប្រេង និងឧស្ម័នគឺៈ ប្រព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈថយចុះ (Regressive) និងប្រព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈកើនឡើង (Progressive) ។ ប្រព័ន្ធដែលគេដាក់ឈ្មោះថា មានលក្ខណៈថយចុះ គឺដោយសារសួយសាររបស់រដ្ឋ ត្រូវបានគណនាក្នុងអត្រាថេរក្នុងអំឡុងពេលនៃគម្រោងទាំងមូល។ ជាទូទៅ កិច្ចព្រមព្រៀងតាមប្រព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈថយចុះ ផ្តល់ចំណូលខ្ពស់ដល់រដ្ឋនៅពេលចាប់ផ្តើម ប៉ុន្តែនោះមានន័យថាសួយសាររបស់ប្រទេសមួយ នឹងមិនកើនឡើងឡើយ ទោះបីជាប្រាក់ចំណេញកើនឡើងដោយសារតម្លៃប្រេងឡើងថ្លៃ ឬថ្លៃដើមផលិតកម្មថយចុះក៏ដោយ។ កត្តានេះ អាចប៉ះពាល់ដល់ចំណែកនៃប្រាក់ចំណេញសរុបរបស់រដ្ឋ ដែលថយចុះក្នុងអំឡុងពេលវេលាមួយ ទោះជាផលចំណេញ កើនឡើងក៏ដោយ[21]។

---

[19] ពាក្យថា "Windfalls" សំដៅទៅលើប្រាក់ចំណេញចំនួនច្រើនដោយមិនមានការរំពឹងទុក

[20] World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 2*.

[21] World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 3*, Cambodia Oil & Gas Briefing Notes (Washington DC: World Bank, 2008), http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.

រូបទី២៖ ឧទាហរណ៍នៃការបែងចែកផលិតកម្មក្នុងរយៈពេលមួយ ដែលតម្លៃប្រេងកើនឡើង ក្រោមប្រព័ន្ធចែករំលែកផលិតកម្មដែលមានលក្ខណៈថយចុះ (ករណីទី១) និងប្រព័ន្ធចែករំលែកផលិតកម្មដែលមានលក្ខណៈកើនឡើង (ករណីទី២)[22]

ជាជម្រើស កិច្ចសន្យា អាចធ្វើឡើងតាមប្រព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈកើនឡើង ដែលចំណែកនៃប្រាក់ចំណេញសរុបរបស់រដ្ឋ កើនឡើងស្របតាមការកើនឡើងនៃផលចំណេញ ដោយសារទទួលបានប្រេង ឬ ឧស្ម័នបម្រុង ក្នុងបរិមាណច្រើនជាងការរំពឹងទុក ឬតម្លៃប្រេង និងឧស្ម័នកើនឡើង។ ដូចបង្ហាញក្នុងរូបទី២ ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងចែករំលែកផលិតកម្មដែលមានលក្ខណៈកើនឡើង គឺរដ្ឋទទួលបានសួយសារតិចជាង នៅពេលចាប់ផ្តើម។ ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងរយៈពេលបន្ទាប់នៃគម្រោង នៅពេលតម្លៃប្រេងកើនឡើង វិធីសាស្ត្រនេះ ផ្តល់សួយសារដល់រដ្ឋ ច្រើនជាងប្រព័ន្ធចែករំលែកផលិតកម្មតាមកិច្ចសន្យាដែលមានលក្ខណៈថយចុះ[23]។

២.៣ ការធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពរវាងសួយសាររបស់រដ្ឋ និងការទាក់ទាញវិនិយោគទុនលើការរុករក និងផលិតកម្ម

ប្រសិនបើកំណត់ពន្ធ និងសួយសារ ក្នុងកម្រិតខ្ពស់ពេកនោះ ទីតាំងរ៉ែប្រេង និងឧស្ម័នដែលអាចទទួលប្រាក់ចំណេញទាប ទំនងជាមិនជាអាចធ្វើអាជីវកម្មបានឡើយ។ នោះបណ្តាលឲ្យរដ្ឋបាត់បង់សក្តានុពលចំណូល។ ប្រសិនបើកំណត់ថ្លៃដើមទាបពេក រដ្ឋក៏ខាតបង់សក្តានុពលចំណូលផងដែរ។ ដើម្បីកំណត់ពន្ធ ឬថ្លៃដើមឲ្យបានត្រឹមត្រូវ វាទាមទារធ្វើការប៉ាន់ស្មានដោយប្រុងប្រយ័ត្នលើបរិមាណ និងគុណភាព និងភាពសម្បូរបែបនៃធនធានធម្មជាតិ ការប៉ាន់ប្រមាណការប្រែប្រួលថ្លៃដើមនៃផលិតកម្ម និងតម្លៃប្រេងនៅពេលអនាគត។ ខណៈពេលដែលវិធីសាស្ត្រមានលក្ខណៈថយចុះ ទំនងជាអាចធានាបាននូវចំណូលរបស់រដ្ឋ នៅពេលដែលផលចំណេញពីប្រេង ឬឧស្ម័ន មិនសូវខ្ពស់ វិធីសាស្ត្រនេះ អាចធ្វើឲ្យវិនិយោគិនមានការរារែកក្នុងការវិនិយោគលើទីតាំងអណ្តូងរ៉ែតូចៗ។ ប៉ុន្តែវិធីសាស្ត្រនេះ នឹងមានភាពទាក់ទាញចំពោះ វិនិយោគគិន នៅពេលដែលប្រេង ឬឧស្ម័ន មានតម្លៃខ្ពស់ ហើយ លើកទឹកចិត្តដល់ការវិនិយោគ។ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈកើនឡើង អាចលើកទឹកចិត្តការវិនិយោគ នៅពេលប្រេង ឬឧស្ម័ន មានតម្លៃទាប ប៉ុន្តែមិនសូវមានភាពទាក់ទាញការវិនិយោគ នៅពេលប្រេង ឬឧស្ម័ន មានតម្លៃខ្ពស់ក្នុងទីផ្សារឡើយ[24] ហើយ រដ្ឋនឹងទទួលបានចំណូលពីធនធានប្រេង និងឧស្ម័ន ទាបជាងលទ្ធភាពដែលអាចទទួលបាន[25]។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការកំណត់ពេលវេលាប្រមូលចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលពីធនធានទាំងនេះ ក៏មានផលប៉ះពាល់ដូចគ្នា

[22]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 2*, 2.
[23]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 3.*
[24] ដូចជើងទំព័រខាងលើ
[25]World Bank, *Contracts for Petroleum Development - Part 2*, 2.

នឹងវិធីសាស្ត្រជ្រើសរើសក្នុងការចាត់ចែងផលចំណេញប្រេង និងឧស្ម័នដែរ។ ចំណុចទាំងនេះ នឹងត្រូវពិនិត្យក្នុងផ្នែកខាងក្រោមជាបន្តបន្ទាប់។

៣. ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន

ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណូលប្រេង និងឧស្ម័នរបស់ប្រទេសនីមួយៗមានសារៈសំខាន់ណាស់។ ការចំណាយធនធានរដ្ឋនៃប្រទេសសម្បូរធនធាន មានភាពមិនទៀងទាត់លើសពី៦០ភាគរយ ធៀបនឹងប្រទេសដែលខ្វះខាតធនធានធម្មជាតិដ៏សំខាន់ៗ[26]។ ភាពមិនទៀងទាត់ក្នុងការចំណាយ ជាសំខាន់គឺដោយសារការប្រែប្រួលខ្លាំងនៃតម្លៃធនធាន ហើយការឡើងចុះតម្លៃភ្លាមៗ អាចធ្វើឲ្យបាត់បង់ប្រាក់ចំណេញមួយរំពេចពីគម្រោងដែលរំពឹងថាអាចទទួលបានប្រាក់ចំណេញ ហើយនិងធ្វើឲ្យចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាល ធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំង ។ ក្នុងន័យនេះ ប្រទេសផលិតប្រេង និងឧស្ម័នជ្រើសរើសប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណូលណា ដែលធ្វើឲ្យផលចំណេញពីធនធានធម្មជាតិមានកម្រិតអតិបរមា ដែលនឹងធ្វើឲ្យសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុករួចផុតពីផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលយ៉ាងគំហុកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រទេស ព្រមទាំងធ្វើឲ្យមានការរីកចម្រើនប្រកបដោយតុល្យភាព និងចីរភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរយៈពេលវែង[27]។

ការគ្រប់គ្រងចំណូលរបស់ប្រេង និងឧស្ម័នរបស់រដ្ឋ ត្រូវបានបែងចែកជាបួនប្រភេទសំខាន់ៗ ដូចខាងក្រោម៖

១. ការចំណាយដែលកើនឡើងតាមចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go)
២. ទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird in hand)
៣. សម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (Permanent Income Hypothesis)
៤. វិធីសាស្ត្រវិនិយោគប្រកបដោយចីរភាព (Sustainable Investing Tool)/ វិធីសាស្ត្របង្កើនការចំណាយជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach)[28]

៣. ១. ការចំណាយកើនឡើងតាមចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go)

តាមវិធីសាស្ត្រនេះ ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល គឺស្របតាមចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័នដែលទទួលបានក្នុងមួយឆ្នាំៗ។ នោះមានន័យថា នៅពេលដែលចំណូលពីប្រេង ឬឧស្ម័ន កើនឡើង

[26] IMF, *Macroeconomic Policy Frameworks for Resource-Rich Developing Countries* (Paris: IMF, 2012).p. 10.
[27] Steven Barnett and Rolando Ossowski, "Operational Aspects of Fiscal Policy in Oil-Producing Countries" (IMF, 2002).p. 8.
[28] Paul Collier, "The Political Economy of Natural Resources: Interdependence and Its Implications," 2009, https://depot.gdnet.org/newkb/submissions/paul%20collier_paper_p2.pdf; Andrew Berg et al., "Public Investment in Resource-Abundant Developing Countries," *IMF Economic Review* 61, no. 1 (2013): 92–129; DhaneshwarGhura and Catherine Pattillo, "Too Much of a Good Thing?," *Finance & Development* 50, no. 3 (2013): 9; IMF, *Macroeconomic Policy*; Roberto Iacono, "Is It Really Worse with a Bird in Hand? A Comparison of Fiscal Rules for Resource-Rich Economies" (Norwegian University of Science and Technology, 2012).

រដ្ឋាភិបាល នឹងបង្កើនការចំណាយរបស់ខ្លួន និងបញ្ចូលទុនវិនិយោគក្នុងសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ ហើយវានឹងបង្កើនកំណើនសេដ្ឋកិច្ចមិនទាក់ទងនឹងប្រេង និងបង្កើនចំណូលពន្ធរបស់រដ្ឋាភិបាលពីវិស័យមិនទាក់ទងនឹងប្រេង។ ដូច្នេះ វិធីសាស្ត្រនេះ ផ្តល់លទ្ធភាពឲ្យរដ្ឋាភិបាលប្រើប្រាស់ធនធាននេះ ដើម្បីលើកកម្ពស់សុខមាលភាព និងបង្កើនចំណូលរបស់ប្រជាជន[29]។ ក៏ប៉ុន្តែ វិធីសាស្ត្រនេះ អាចសន្សំប្រាក់បានតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ហើយភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល, វិស័យសេដ្ឋកិច្ចធំៗដែលមានសក្តានុពល និងលទ្ធភាពសងបំណុលរបស់រដ្ឋ ជាមួយនឹងចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ដែលមានការប្រែប្រួលខ្លាំង។ វិធីសាស្ត្រនេះ មានប្រសិទ្ធភាពខ្លាំង ក្នុងការដាក់បញ្ចូលចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័ន ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ ក្នុងអំឡុងពេលតម្លៃប្រេង និងឧស្ម័ន បន្តកើនឡើងខ្ពស់ ក៏ប៉ុន្តែការធ្លាក់ចុះតម្លៃប្រេង និងឧស្ម័នយ៉ាងឆាប់រហ័ស ផ្តល់ផលប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ចទាំងមូល ដែលបង្កឲ្យមានអស្ថេរភាពយ៉ាងខ្លាំង និងធ្វើឲ្យខាតបង់សេដ្ឋកិច្ចរយៈពេលវែង[30]។

<table>
<tr><th colspan="2">សេចក្តីសង្ខេបអំពីការចំណាយកើនឡើងតាមចំណូល
ទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go)</th></tr>
<tr><td colspan="2">➢ ដាក់បញ្ចូលចំណូលប្រេង និងឧស្ម័នក្នុងថវិកាជាតិក្នុងថវិកាជាតិ និង
➢ ចំណូល ត្រូវបានចំណាយ នៅពេលទទួលបាន។</td></tr>
<tr><td>គុណសម្បត្តិ</td><td>គុណវិបត្តិ</td></tr>
<tr><td>ផលចំណេញពីធនធានប្រេង ត្រូវបានមើលឃើញភ្លាមៗ។</td><td>សន្សំប្រាក់បានតិចតួច</td></tr>
<tr><td>ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលបានបង្កើនជាដាក់បញ្ចូលទុនវិនិយោគក្នុងសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ។</td><td>ឈានទៅរកអតិផរណាខ្ពស់</td></tr>
<tr><td>មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងអំឡុងពេលប្រេង និងឧស្ម័នមានតម្លៃខ្ពស់។</td><td>ភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ ទៅនឹងប្រេង និងចំណូលពីប្រេងដែលមានការប្រែប្រួលភ្លាមៗ</td></tr>
<tr><td></td><td>មិនមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងពេលតម្លៃប្រេងចុះថ្លៃ</td></tr>
</table>

៣.២ ទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird-in-hand)

---

[29] Christine J. Richmond, Irene Yackovlev, and MsShu-Chun S. Yang, *Investing Volatile Oil Revenues in Capital-Scarce Economies: An Application to Angola*, 13-147 (International Monetary Fund, 2013), p. 12. http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=AL1ZLw8zPYwC&oi=fnd&pg=PP1&dq=%22The+Government%22+%22Parameter+Calibration%22+%22and+third+largest+economy.+The+civil+war,+which+ended+in+2002,%22+%22gaps+underscores+the+challenges+faced+by+capital-scarce+developing%22+%22prices+stayed+up,+leading+to+the+belief+that+they+were+permanent,+spending%22+&ots=bXVIFq3GYp&sig=BMgAkQXM5orrAaZM6U-tyhOzPq8.

[30] Ghura and Pattillo, "Too Much of a Good Thing?".

វាជាវិធីសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈប្រយ័ត្នប្រយែងបំផុត ដែលប្រទេសមួយ អាចជ្រើសរើសយកមកអនុវត្តក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានប្រេង និងឧស្ម័នរបស់ខ្លួន។ ជាមូលដ្ឋាន វិធីសាស្ត្រនេះ តម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាលវិនិយោគប្រាក់ចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័នទាំងអស់ ចូលក្នុងទ្រព្យវិនិយោគ (Financial Assets)[31] ហើយចំណាយតែប្រាក់ចំណេញពីការវិនិយោគនោះតែប៉ុណ្ណោះ[32]។

តាមវិធីសាស្ត្រនេះ រដ្ឋាភិបាល មិនចាយវាយប្រាក់សួយសារ ,មិនបង្កើនប្រាក់កម្ចី ឬមិនសន្យាធ្វើការចំណាយផ្សេងៗ ដោយផ្អែកលើតម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃប្រេង និងឧស្ម័ន ដែលអាចផលិតបានក្នុងពេលអនាគតឡើយ។ ក៏ប៉ុន្តែវិធីសាស្ត្រនេះ តម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាល ដាក់បញ្ចូលក្នុងការរៀបចំផែនការ និងថវិការបស់ខ្លួននូវការប្រាក់ ដែលទទួលបានពីការវិនិយោគចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័ន នាពេលបច្ចុប្បន្នតែប៉ុណ្ណោះ និងតម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាលរៀបចំផែនការចំណាយសម្រាប់ពេលអនាគត ដោយសន្និដ្ឋានថានឹងមិនមានចំណូលបន្ថែមពីប្រេង ឬឧស្ម័នទៀតទេ[33]។

វិធីសាស្ត្រនេះ អាចឲ្យរដ្ឋាភិបាលជៀសផុតពីលទ្ធភាពនៃការដួលរលំសេដ្ឋកិច្ច នៅពេលដែលតម្លៃធនធាន ឬធនធានបម្រុង មានកម្រិតទាបជាងការប៉ាន់ស្មាន។ ក៏ប៉ុន្តែ រដ្ឋាភិបាលត្រូវថ្លឹងថ្លែងផលប្រយោជន៍នេះជាមួយនឹងការបាត់បង់ឱកាសដ៏ធំ ដោយសារខកខានមិនបានធ្វើការវិនិយោគឲ្យបានសមស្របតាមបរិមាណប្រេង និងឧស្ម័នបម្រុង។ ជាពិសេសក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ វិធីសាស្ត្រនេះអាចធ្វើឲ្យប្រជាជនជំនាន់នេះ មានកម្រិតជីវភាពទាបជាងប្រជាជនជំនាន់ក្រោយ។ នោះមានន័យថាសមត្ថភាពនាំមកជាមួយនូវការវិនិយោគខ្លះៗ មិនត្រឹមតែអាចសម្រាលភាពក្រីក្រតែប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងផ្តល់ផលចំណេញដ៏ធំចំពោះការអភិវឌ្ឍប្រទេសក្នុងរយៈពេលខ្លី និងរយៈពេលវែងផងដែរ[34]។

សេចក្តីសង្ខេបអំពីវិធីសាស្ត្រទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird in hand)

- ជាវិធីសាស្ត្រដែលមានលក្ខណៈប្រយ័ត្នប្រយែងបំផុត
- ចាយវាយតែចំណូលការប្រាក់ដែលទទួលបានពីការវិនិយោគចំណូលប្រេង និងឧស្ម័នប៉ុណ្ណោះ
- មិនដាក់បញ្ចូលតម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃប្រេង ឬឧស្ម័ន ដែលអាចផលិតបានក្នុងពេលអនាគតក្នុងថវិកាឡើយ។

[31] ឧទាហរណ៍ ទ្រព្យវិនិយោគ រួមមានភាគហ៊ុន ប្រាក់បញ្ញើធនាគារ សញ្ញាប័ណ្ណរបស់រដ្ឋ រូបិយបណ្ណបរទេស

[32] DariaZakharova and MsCharleen Gust, *Strengthening Russia's Fiscal Framework*, 12-76 (International Monetary Fund, 2012), p. 10. http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=DdlViXWhiHEC&oi=fnd&pg=PP2&dq=%22Hard+Landing,+Forceful+Response,+and+Difficult+Road+Ahead%22+%22Traditional+and+Nonoil+Fiscal+Indicators,+2004%E2%80%9310%22+%22the+rate+of+extraction+of+oil,+and+the+use+of+oil+revenue+have+significant%22+&ots=_CqBZ0TRPo&sig=rIw9vWoW3w_S4bysNVz14AeaoLg.

[33] Barnett and Ossowski, "Fiscal Policy."p. 14.

[34] Ghura and Pattillo, "Too Much of a Good Thing?".p. 11.

គុណសម្បត្តិ	គុណវិបត្តិ
វិធីសាស្ត្រនេះ អាចឲ្យរដ្ឋាភិបាលជៀសផុតពីលទ្ធភាពនៃការដួលរលំហិរញ្ញវត្ថុ នៅពេលដែលតម្លៃធនធាន ឬធនធានបម្រុងមានកម្រិតទាបជាងការប៉ាន់ស្មាន។	ត្រូវថ្លឹងថ្លែងផលប្រយោជន៍នេះជាមួយនឹងការបាត់បង់ឱកាសដ៏ធំ ដោយសារខកខានមិនបានធ្វើការវិនិយោគឲ្យបានសមស្របតាមបរិមាណប្រេង និងឧស្ម័នបម្រុង។
កាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវផលប៉ះពាល់លើសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ	ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ វិធីសាស្ត្រនេះ ធ្វើឲ្យប្រជាជនជំនាន់នេះ មានជីវភាពក្រីក្រជាងប្រជាជនជំនាន់ក្រោយ។
កាត់បន្ថយលទ្ធភាពនៃការចាយវាយខ្ជះខ្ជាយចំណូលពីធនធានប្រេងនៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូង	ការវិនិយោគនៅដំណាក់កាលដំបូង មិនត្រឹមតែអាចសម្រាលភាពក្រីក្រតែប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងផ្តល់ផលចំណេញដ៏ធំចំពោះការអភិវឌ្ឍប្រទេសក្នុងរយៈពេលខ្លី និងរយៈពេលវែងផងដែរ។

៣.៣ សម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (PIH)

វិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (PIH) ផ្អែកលើទ្រឹស្តីរបស់លោក Milton Friedman ជ័យលាភីរង្វាន់ណូបែលសេដ្ឋកិច្ច ដែលថ្លែងថា អ្នកសេដ្ឋកិច្ច មានគោលដៅកាត់តម្រឹមការប្រើប្រាស់ចំណូល និងការចំណាយរបស់ខ្លួន ក្នុងអំឡុងពេលទទួលបានចំណូលខ្ពស់ និងអំឡុងពេលទទួលបានចំណូលទាប ហើយជាពិសេស ត្រូវចំណាយជាមធ្យមនូវចំណូលសរុប ដែលបានរំពឹងទុកពីគម្រោងទាំងមូល[35]។ នៅពេលអនុវត្តចំពោះធនធានប្រេង ឬឧស្ម័នក្នុងប្រទេសមួយ វិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ តម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាល ចំណាយទឹកប្រាក់ចំនួនស្មើនឹងការប្រាក់ដែលទទួលបានពីធនធានប្រេង ឬឧស្ម័នសរុបរបស់ប្រទេសនោះតែប៉ុណ្ណោះ[36]។ ជាទូទៅ វិធីសាស្ត្រនេះ អាចសម្រេចបានតាមរយៈការវិនិយោគចំណូលទទួលបានពីឧស្ម័ន និងប្រេង ក្នុងមូលនិធិវិនិយោគរបស់រដ្ឋ (Sovereign Wealth Fund) ដែលអាចបង្កើតបានជាការប្រាក់។

វិធីសាស្ត្រនេះ អាចធ្វើឲ្យជៀសផុតពីអស្ថេរភាពដែលអាចកើតឡើង តាមរយៈការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រចំណាយដែលកើនឡើងតាមចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go) និង

[35]Michael R. Darby, "The Permanent Income Theory of Consumption--A Restatement," *The Quarterly Journal of Economics* 88, no. 2 (May 1974): 228, doi:10.2307/1883070.

[36]Alonso Segura, *Management of Oil Wealth under the Permanent Income Hypothesis: The Case of São Tomé and Príncipe*, vol. 6 (International Monetary Fund, 2006), p. 8. http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=GesTSNZ0cVgC&oi=fnd&pg=PA4&dq=%222004+may+offer+the+best+chance+for+the+country+to+put+in+place+strong%22+%22sustainable+government+consumption+and+intergenerational+equity+while%22+%22of+US%243+billion.+These+figures+are+noticeably+high,+considering+that+for+2006+the%22+&ots=qhr_mh_XHl&sig=WT__K5XdcTEP6C76qKFDqKCy3Fg.

រក្សាបានទ្រព្យសម្បត្តិដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ។ វិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្តល់ប្រាក់សម្រាប់ការចំណាយច្រើនជាងវិធីសាស្ត្រទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird in hand) និងរក្សាបានធនធានសម្រាប់ពេលអនាគត។ ក៏ប៉ុន្តែ មានការលើកឡើងថា ដោយហេតុថារដ្ឋាភិបាល ធ្វើការចំណាយទឹកប្រាក់ស្មើគ្នាទាំងមុនពេល និងក្រោយពេលផលិតប្រេង ឬឧស្ម័ននោះ វិធីសាស្ត្រនេះមើលរំលងភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជនក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងមើលរំលងផលចំណេញសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ ទោះជារដ្ឋាភិបាល មានធនធានសម្រាប់ការចំណាយ ក្នុងស្ថានភាពនេះក៏ដោយ[37]។ បញ្ហានេះ នឹងត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមក្នុងវិធីសាស្ត្រវិនិយោគប្រកបដោយចេរភាព (Sustainable Investing Tool)/ វិធីសាស្ត្របង្កើនចំណាយជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach)។

<table>
<tr><th colspan="2">សេចក្តីសង្ខេបនៃវិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍</th></tr>
<tr><td colspan="2">➢ ចំណាយទឹកប្រាក់ចំនួនស្មើនឹងការប្រាក់ ដែលទទួលបានពីធនធានប្រេង ឬឧស្ម័នសរុបដែលបានប៉ាន់ស្មានរបស់ប្រទេសនោះ។
➢ ធ្វើការចំណាយជាមធ្យមនូវចំណូលសរុប ដែលទទួលបានពីគម្រោងទាំងមូល។
➢ អាចសម្រេចបានតាមរយៈការវិនិយោគចំណូលពីឧស្ម័ននិងប្រេងក្នុងមូលនិធិវិនិយោគរបស់រដ្ឋ (Sovereign Wealth Fund)។</td></tr>
<tr><td>គុណសម្បត្តិ</td><td>គុណវិបត្តិ</td></tr>
<tr><td>ជៀសផុតពីអស្ថេរភាពដែលអាចកើតឡើងតាមរយៈការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រចំណាយកើនឡើងតាមចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go)</td><td>ដាក់កំហិតមិនឲ្យបង្កើនការចំណាយខ្ពស់ក្នុងដំណាក់កាលដំបូង</td></tr>
<tr><td>រក្សាបានធនធានសម្រាប់ប្រជាជនជំនាន់ក្រោយ</td><td>មើលរំលងភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជនក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងផលចំណេញសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ ទោះជារដ្ឋាភិបាល មានធនធានសម្រាប់ការចំណាយ ក្នុងស្ថានភាពនេះក៏ដោយ។</td></tr>
<tr><td>ផ្តល់ប្រាក់ចំណាយខ្លះៗដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជនជំនាន់បច្ចុប្បន្ន ដែលមានជីវិភាពក្រីក្រជាងប្រជាជនជំនាន់ក្រោយ</td><td></td></tr>
</table>

៣.៤ វិធីសាស្ត្របង្កើនចំណាយជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach)

[37] Berg et al., "Public Investment in Resource-Abundant Developing Countries."p. 93.

វិធីសាស្ត្រនេះ ត្រូវបានហៅថាជា "វិធីសាស្ត្រវិនិយោគប្រកបដោយចេរភាព (Sustainable Investment Tool)" ហើយត្រូវបានចាត់ទុកថាជាចំណុចកណ្ដាលរវាងវិធីសាស្ត្រទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird in hand) និងវិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (PIH) ពីព្រោះវិធីសាស្ត្រនេះ មានគោលដៅដាក់បញ្ចូលច្រើនជាងនូវចំណូលប្រេង និងឧស្ម័នក្នុងសេដ្ឋកិច្ចនៅដំណាក់កាលដំបូងឲ្យបានទាន់ពេលវេលា។ ដូចគ្នានឹងវិធីសាស្ត្រ Bird -in-hand ដែរ ទុនវិនិយោគសាធារណៈ ដែលទទួលបានពីចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ត្រូវបានបង្កើនជាបណ្ដើរៗ ដើម្បីកាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវអេតុល្យភាពសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេស ដែលបណ្ដាលមកពីការបង្កើនការចំណាយភ្លាមៗរបស់រដ្ឋាភិបាល និងផ្ដល់ពេលគ្រប់គ្រាន់ឲ្យសេដ្ឋកិច្ចបង្កើនសមត្ថភាពដើម្បីស្រូបយកវិនិយោគទុនធំជាងមុន[38]។ ហើយដូចគ្នានឹងវិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (PIH) ដែរ តាមរយៈវិធីសាស្ត្រនេះ ចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ត្រូវប្រើប្រាស់ដើម្បីបង្កើនទ្រព្យវិនិយោគ។ ជាទូទៅ មិនមានការដកប្រាក់ "មូលនិធិស្ថេរភាព (Stabilisation Fund)" ឡើយ។ នោះមានន័យថា នៅពេលដែលចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ថយចុះ ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល ក៏ត្រូវកាត់បន្ថយផងដែរ។ ទោះយ៉ាងនេះក្ដី ការប្រាក់ដែលទទួលបានពីមូលនិធិស្ថេរភាព ផ្ដល់ប្រភពចំណូលរយៈពេលវែងដល់រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីដោះស្រាយផលប៉ះពាល់លើសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេស និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដោយសារការឡើងចុះតម្លៃប្រេង និងឧស្ម័ន[39]។

តាមវិធីសាស្ត្រនេះ លទ្ធផលនៃការវិនិយោគ មិនលេចចេញជារូបរាងឆាប់រហ័ស ដូចវិធីសាស្ត្រចំណាយកើនឡើងតាមចំណូល (Spend-as-you-go) ឡើយ ក៏ប៉ុន្តែ វិធីសាស្ត្រនេះ អាចផ្ដល់ទុនវិនិយោគ និងប្រើប្រាស់ចំណូលច្រើនជាង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជននាពេលបច្ចុប្បន្ន និងផ្ដល់ផលប្រយោជន៍សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចដល់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ច្រើនជាងវិធីសាស្ត្រផ្សេងទៀត[40]។ ឯកសារស្រាវជ្រាវជាច្រើន លើកឡើងថា សេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ប្រឈមនឹងវដ្ដនៃការចម្រើនលូតលាស់ និងការធ្លាក់ចុះ និងងាយទទួលរងផលប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដោយសារដំណើរឡើងចុះបែបនេះ ដូច្នេះចាំបាច់ត្រូវបង្កើតឲ្យមានមូលនិធិស្ថេរភាព (Stabilisation Fund) ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចេរភាព[41]។

វិធីសាស្ត្រគ្រប់គ្រងចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន និងការចំណាយបែបនេះ កំពុងត្រូវបានអនុវត្តដោយជោគជ័យក្នុងប្រទេសទីម័រខាងកើត[42] ហើយដោយសារមូលហេតុស្រដៀងគ្នានេះ វិធីសាស្ត្រនេះ អាចមានលក្ខណៈសមស្របចំពោះប្រទេសកម្ពុជាផងដែរ ពីព្រោះវិធីសាស្ត្រនេះ ផ្ដល់ទាំងស្ថេរភាព និងធនធានរយៈពេលយូរ តាមរយៈការបង្កើតប្រាក់សន្សំដ៏រឹងមាំ និងបង្កើនការចំណាយក្នុងប្រទេស

---

[38]Ghura and Pattillo, "Too Much of a Good Thing?"; Berg et al., "Public Investment in Resource-Abundant Developing Countries." p. 11

[39]Richmond, Yackovlev, and Yang, *Investing Volatile Oil Revenues in Capital-Scarce Economies*.p. 12.

[40]Berg et al., "Public Investment in Resource-Abundant Developing Countries."P. 93.

[41]Ghura and Pattillo, "Too Much of a Good Thing?".p.11.

[42] World Bank and Independent Evaluation Group, *Timor-Leste Country Program Evaluation, 2000-2010: Evaluation of the World Bank Group Program* (Washington, D.C.: World Bank Group, Independent Evaluation Group, 2011).

ក្នុងកម្រិតថេរមួយ។ ក្នុងប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍកម្រិតទាប ដូចប្រទេសកម្ពុជា ការបង្កើនការចំណាយជាបណ្តើរៗ មានភាពចាំបាច់ក្នុងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចមិនទាក់ទងនឹងប្រេងរបស់ប្រទេសនេះ ដែលនឹងបង្កើនលទ្ធភាពនៃការចំណាយ និងវិនិយោគទុនក្នុងប្រទេស ដើម្បីជម្រុញការអភិវឌ្ឍប្រទេស និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។

សេចក្តីសង្ខេបនៃវិធីសាស្ត្របង្កើនការចំណាយជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach)

- ចាត់ទុកថាជាចំណុចកណ្តាលរវាងវិធីសាស្ត្រទ្រព្យក្នុងដៃ (Bird in hand) និងវិធីសាស្ត្រសម្មតិកម្មចំណូលអចិន្ត្រៃយ៍ (PIH)
- ចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីបង្កើន "មូលនិធិស្ថេរភាព (Stabilisation Fund)" នៃទ្រព្យវិនិយោគ
- "មូលនិធិស្ថេរភាព" មិនអាចដកបានឡើយ។ ដូច្នេះ មានន័យថា នៅពេលដែលចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ថយចុះ ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលក៏ត្រូវកាត់បន្ថយផងដែរ។
- ការប្រាក់ដែលទទួលបាន ផ្តល់ជាប្រភពចំណូលរយៈពេលវែងដល់រដ្ឋាភិបាល និងដោះស្រាយផលប៉ះពាល់នៃតម្លៃប្រេងដែលមានការប្រែប្រួលភ្លាមៗ។

គុណសម្បត្តិ	**គុណវិបត្តិ**
អាចយកមកចំណាយដើម្បីជាប្រយោជន៍របស់ប្រជាជននាពេលបច្ចុប្បន្ន	ត្រូវការស្ថាប័នរដ្ឋរឹងមាំដើម្បីគ្រប់គ្រងមូលនិធិឲ្យបានជោគជ័យ
ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល កើនឡើងជាបណ្តើរៗ ដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចដែលមិនទាក់ទងនឹងប្រេង។	មើលរំលងភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាជនក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងផលចំណេញសេដ្ឋកិច្ចទ្រង់ទ្រាយធំ ទោះជារដ្ឋាភិបាល មានធនធានសម្រាប់ចំណាយ ក្នុងស្ថានភាពនេះក៏ដោយ។
កាត់បន្ថយអស្ថេរភាពចំណូល	ត្រូវការវិនិយោគ ដែលមានគោលដៅច្បាស់លាស់រយៈពេលវែង ដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចដែលមិនទាក់ទងនឹងប្រេង។
កាត់បន្ថយអស្ថេរភាពចំណូល	មិនលេចចេញជាលទ្ធផលភ្លាមៗ ដូចវិធីសាស្ត្រការចំណាយដែលកើនឡើងតាមចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន (Spend-as-you-go) ឡើយ។

៤. ហានិភ័យនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ច និងភាពលានុវត្តភាព ដែលជាប់ទាក់ទង នឹងចំណូលទទួលបានពីប្រេង និងឧស្ម័ន

៤.១ ហានិយភ័យ

ទ្រឹស្តីនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចទូទៅ សន្និដ្ឋានថាប្រទេសដែលសម្បូរធនធានធម្មជាតិ ដូចជាប្រេង និងឧស្ម័ន មិនសូវមានលទ្ធផលល្អទាក់ទងនឹងកំណើនសេដ្ឋកិច្ច អំពើពុករលួយ និងស្ថេរភាពនយោបាយឡើយ[43]។

អ្វីដែលគេហៅថា "ជំងឺហូឡង់ (Ducth Disease)"នោះ ជាស្ថានភាពមួយទាក់ទងនឹងការលើកឡើងខាងលើនេះ ដោយសារប្រទេសហូឡង់ បានឆ្លងកាត់ផលលំបាកសេដ្ឋកិច្ច ក្រោយពេលផលិតឧស្ម័ននៅសមុទ្រខាងកើត "North Sea Gas"។ ជំងឺសេដ្ឋកិច្ចនេះ កើតឡើង ដោយសារការហូរចេញធនធានធម្មជាតិដ៏មានតម្លៃ និងការហូរចូលប្រាក់ដុល្លាយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងការកើនតម្លៃរូបិយប័ណ្ណរបស់ប្រទេសជាបន្តបន្ទាប់។ កត្តានេះ បណ្តាលឲ្យវិស័យសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងៗ ដូចជាផលិតកម្មវាយនភ័ណ្ឌ មិនសូវមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារនាំចេញ[44]។ ទស្សនៈទាននេះ ត្រូវបានលើកឡើងក្នុងឯកសារស្រាវជ្រាវដែលត្រូវបានស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយរបស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ Jeffery Sachs ។ ឯកសារស្រាវជ្រាវនោះ លើកឡើងថាយោងតាមទិន្នន័យសេដ្ឋកិច្ច ប្រទេសដែលសម្បូរធនធានធម្មជាតិ មានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចទាបជាងប្រទេសឯទៀត[45]។ លោកសាស្ត្រាចារ្យ Sachs សន្និដ្ឋានថាស្ថានភាពនេះ កើតឡើង ដោយសារតម្លៃនៃធនធានធម្មជាតិ ធ្វើឲ្យសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចងាកចេញពីការផលិត ដែលបណ្តាលឲ្យរារាំងការតភ្ជាប់សេដ្ឋកិច្ច និងការបង្កើតកម្លាំងពលកម្ម វត្ថុធាតុដើម និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់នានាសម្រាប់ការផលិតផលិតផលផ្សេងៗ។ មានការយល់ឃើញថាស្ថានភាពនេះ អាចបង្កគ្រោះថ្នាក់ ពីព្រោះសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានបង្កើតឡើងតាមរយៈផលិតកម្មផ្សេងៗ ជាទូទៅត្រូវបានចាត់ទុកថាជាយន្តការសំខាន់មួយ ដើម្បីអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម និងបណ្តុះបណ្តាលកម្លាំងការងារជំនាញ ដែលមានសារៈសំខាន់ដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច[46]។

ការសិក្សាថ្មីៗនេះ បានកំណត់ប្រើពាក្យ "បណ្តាសាធនធាន" ដើម្បីពិពណ៌នាអំពីវិស័យប្រេង និងឧស្ម័ន។ លោកសាស្ត្រាចារ្យ Michael Ross កត់សម្គាល់ថា "ភូគព្ភសាស្ត្រល្អ បណ្តាលឲ្យមាននយោបាយអាក្រក់។"[47] លោកសាស្ត្រាចារ្យ Ross បានសិក្សាឃើញថាចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៨០ មកប្រទេសដែលសម្បូរប្រេង និងឧស្ម័ន ហើយមានស្ថាប័នរឹងមាំ ជាប្រទេសអភិវឌ្ឍ និងមានចំណូលខ្ពស់

---

[43]RabahArezki and Markus Brückner, *Oil Rents, Corruption, and State Stability: Evidence from Panel Data Regressions*, IMF Working Paper (Washington DC: IMF, 2009), http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0014292111000316.
[44]The Economist, "The Curse of Oil."
[45]Jeffrey Sachs and Andrew Warner, *Natural Resource Abundance and Economic Growth*, Working Paper (Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 1995), http://www.nber.org/papers/w5398.pdf. pp. 2-7.
[46]ដូចជើងទំព័រខាងលើ
[47]Ross Michael, *The Oil Curse* (Princeton: Princeton University Press, 2012).p. 2.

ដូចជាប្រទេសកាណាដា ប្រទេសន័រវេស ឬសហរដ្ឋអាមេរិក បានជៀសផុតពីផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានពីផលិតកម្មប្រេង និងឧស្ម័ន។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រទេសដែលមានចំណូលពីទាបទៅមធ្យម និងមានការអភិវឌ្ឍតិចតួច ទទួលរងផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានយ៉ាងខ្លាំង។ តាមរយៈការចងក្រងទិន្នន័យដែលទទួលបានពីប្រទេសចំនួន១៧០ លោកសាស្ត្រាចារ្យ Ross រកឃើញថាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍដែលសម្បូរប្រេង និងឧស្ម័ន ងាយរងគ្រោះដោយសារអំពីផ្តាច់ការ ឬ សង្គ្រាមស៊ីវិលទ្វេរដង, មានអស្ថេរភាពហិរញ្ញវត្ថុក្នុងកម្រិតខ្ពស់ជាង និងមានពិន្ទុសន្ទស្សន៍នៃការអភិវឌ្ឍរបស់ប្រជាជន (Human Development Index)[48]ទាបជាង ធៀបនឹងប្រទេសឯទៀត[49]។

ការប្រែប្រួលតម្លៃឧស្ម័នធ្យូងថ្ម ក៏អាចបង្កគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់ប្រទេសផងដែរ។ នៅពេលវាមានតម្លៃខ្ពស់ វាជាការសមស្រប ដែលប្រទេសមួយ ខ្ចីប្រាក់ និងធ្វើវិនិយោគទ្រង់ទ្រាយធំក្នុងការរុករក និងបង្កើនសមត្ថភាពក្នុងការនាំចេញឧស្ម័នធ្យូងថ្ម ហើយវាជាក៏ការសមស្របផងដែរដែលប្រទេសក្រីក្រ បង្កើនការចំណាយលើការងារសង្គមកិច្ច ដើម្បីឲ្យរដ្ឋាភិបាលទទួលបានប្រជាប្រិយភាព និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក៏ប៉ុន្តែ យុទ្ធសាស្ត្រនេះ មានហានិយភ័យខ្ពស់ណាស់ ពីព្រោះវាតម្រូវឲ្យរក្សាតម្លៃខ្ពស់នៃប្រេង និងឧស្ម័ន ។ នោះមានន័យថារដ្ឋអាចក្ស័យទុនភ្លាមៗ នៅពេលដែលតម្លៃប្រេងធ្លាក់ចុះមកត្រឹមតម្លៃដើម។[50]

ហានិយភ័យចុងក្រោយដែលត្រូវពិចារណានោះ គឺការប៉ុនប៉ងចាយវាយចំណូលប្រេងដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ដើម្បីឧបត្ថម្ភធនឥន្ធនៈ។ គោលនយោបាយកាត់បន្ថយតម្លៃឥន្ធនៈបែបនេះ ជារឿយៗ មានប្រជាប្រិយភាពខ្លាំងក្នុងចំណោមប្រជាជនទូទៅ ក៏ប៉ុន្តែគោលនយោបាយទាំងនេះ ត្រូវចំណាយប្រាក់ច្រើនពេក បង្កើតភាពខ្វះខ្វាយ និងងាយកើតមានអំពើពុករលួយ។ ហានិយភ័យនានា រួមមានការលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការរត់ពន្ធឥន្ធនៈ ការផ្តល់ការឧបត្ថម្ភធនឥន្ធនៈសម្រាប់យានយន្តរបស់អ្នកមានជីវភាពធូរធារ ដោយមិនផ្តោតគោលដៅចំពោះអ្នកទទួលប្រយោជន៍ជាក់លាក់ និងការជំរុញឲ្យកើតមានអំពើពុករលួយក្នុងកម្រិតខ្ពស់ ពីព្រោះការឧបត្ថម្ភធន មិនបានដល់ដៃអ្នកប្រើប្រាស់ទាំងស្រុងឡើយ។ មានការប៉ាន់ស្មានថា អំពើពុករលួយបែបនេះ ធ្វើឲ្យប្រទេសនីហ្សេរីយ៉ាខាតបង់ទឹកប្រាក់ជិត ១២ ពាន់លានដុល្លា ពីឆ្នាំ ២០០៩ ដល់ឆ្នាំ២០១១។[51]

---

[48]The HDI was developed as a holistic indicator of a country's development, which takes into account a number of factors which influence the population's quality of life, as well as economic factors. For more information see: http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi; and http://www.kh.undp.org/content/dam/cambodia/docs/PovRed/2013HDRAnalysisonCambodia.pdf

[49]Michael, *The Oil Curse*. pp. 1-27.

[50]Paul Stevens and Matthew Hulbert, *Oil Prices: Energy Investment, Political Stability in the Exporting Countries and OPEC's Dilemma* (Chatham House, 2012), http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Energy,%20Environment%20and%20Development/1012pp_opec.pdf. pp. 8-9.

[51]Sarah Kent, "Nigeria Loses Billions to Inefficiencies in Oil Sector - Watchdog," *Wall Street Journal*, July 30, 2013, sec. Markets, http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887324809004578637443141740504.

៤.២ ការបញ្ចៀសហានិយភ័យ

សារៈសំខាន់នៃស្ថាប័នដែលមានសមត្ថភាព

ការបញ្ចៀសហានិយភ័យ ជាបឋមពឹងផ្អែកលើការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នរឹងមាំ និងមានស្ថេរភាព ដែលមានភាពចាំបាច់ដើម្បីរៀបចំបង្កើត និងអនុវត្តគោលនយោបាយរយៈពេលវែង និងមានស្ថេរភាព និងការពារប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យ Jeffery Frankel ដែលបង្រៀនមុខវិជ្ជាម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចនៅសាកលវិទ្យាល័យហាវ៉ាដ (Harvard) កត់សម្គាល់ថា "គុណភាពស្ថាប័ន ជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការកំណត់ថាតើប្រទេសផលិតប្រេង និងឧស្ម័នណា ទទួលជោគជ័យ និងប្រទេសណា មិនទទួលជោគជ័យ[52]។"

ស្ថាប័នទាំងនេះ រួមមានអង្គភាពប្រមូលពន្ធដែលមានសមត្ថភាព, អង្គភាពឯករាជ្យដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងគោលនយោបាយសារពើពន្ធ និងការប្រើប្រាស់ចំណូលទទួលបានពីធនធានឲ្យបានសមស្រប។ ការគាំពារស្ថាប័ននានា ដូចជាស្ថាប័នតុលាការ និងអង្គភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ក៏មានភាពចាំបាច់ផងដែរ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការចាយវាយប្រាក់សន្សំ និងចំណូលដោយមិនមានចេរភាព ដើម្បីប្រយោជន៍នយោបាយ [53]។

ការធ្វើឲ្យជៀសផុតពីបណ្តាសាធនធាន

មិនមានរូបមន្តណាដែលល្អឥតខ្ចោះ ដើម្បីធ្វើឲ្យជៀសផុតពីបណ្តាសាធនធានទេ ពីព្រោះប្រទេសនីមួយៗមានស្ថានភាពខុសៗគ្នា ដូច្នេះតម្រូវឲ្យមានវិធីដោះស្រាយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា។ ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នឲ្យមានភាពរឹងមាំ អាចផ្តល់ជាគោលនយោបាយចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើពិពិធកម្មមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេស និងដើម្បីអភិវឌ្ឍគោលនយោបាយសារពើពន្ធដើម្បីទប់ទល់នឹងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច (counter-cyclical fiscal policies)។ គោលនយោបាយនេះ មានភាពចាំបាច់ដើម្បីធ្វើការបត់បែនទៅតាមអំឡុងពេលដែលប្រេងឡើងថ្លៃខ្ពស់ និងអំឡុងពេលដែលប្រេងចុះថ្លៃទាប និងធ្វើឲ្យរួចផុតពីស្ថានភាពអាក្រក់បំផុត ដែលបានកើតឡើងក្នុងករណីជំងឺហូឡង់ Dutch Disease)[54]។ វិធានការអភិបាលកិច្ចល្អ អាចឲ្យប្រទេសមួយធ្វើការអភិវឌ្ឍដោយចេរភាព ក្នុងរយៈយូរអង្វែង បន្ទាប់ពីធនធានធម្មជាតិរបស់ប្រទេសនោះ រីងស្ងួត [55]។

---

[52] Frankel, *The Natural Resources Curse*. pp. 9-10.
[53] Yanchun Zhang and Office of Development Studies, UNDP, "Managing Resource Revenue in the Context of Increasing Commodity Price Volatility" (presented at the International Conference: Avoiding the Resource Curse - Managing Extractive Industries for Human Development, Ulaanbaatar: UNDP, 2011), http://www.undp.mn/mining/index.php?page=6.
[54] Michael, *The Oil Curse*. pp. 223-254., Helen Clark, "Avoiding the Resource Curse: Managing Extractive Industries for Human Development," in *Keynote Speech* (presented at the Avoiding the Resource Curse: Managing Extractive Industries for Human Development, Ulaanbaatar: UNDP, 2011), http://www.undp.org/content/undp/en/home/presscenter/speeches/2011/10/20/helen-clark-avoiding-the-resource-curse-managing-extractive-industries-for-human-development-/.
[55] Clark, "Avoiding the Resource Curse."

គំនិតផ្តួចផ្តើមដើម្បីឲ្យមានតម្លាភាពក្នុងឧស្សាហកម្មរុករក

ធនាគារពិភពលោក បានកំណត់ថា ការមានតម្លាភាពគ្រប់គ្រាន់ មានសារៈសំខាន់បំផុតក្នុងការជួយជ្រោមជ្រែងដល់ការអភិវឌ្ឍ និងកិច្ចដំណើរការនៃស្ថាប័នទាំងនេះ[56]។ មធ្យោបាយមួយដើម្បីធ្វើឲ្យមានតម្លាភាព គឺអាចធ្វើបានតាមរយៈការចូលរួមក្នុងគម្រោងគោលការណ៍គំនិតផ្តួចផ្តើមឲ្យមានតម្លាភាពក្នុងឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម (EITI) ដែលគាំទ្រដោយធនាគារពិភពលោក និងអង្គការសហប្រជាជាតិ[57]។ គម្រោង EITI ជួយសម្រួល និងតម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាល និងក្រុមហ៊ុនផលិតប្រេងបង្ហាញព័ត៌មានហិរញ្ញវត្ថុទាក់ទងនឹងប្រាក់សួយសារ ប្រាក់កំរៃ ការបង់ប្រាក់ ពន្ធដែលបានបង់ ព័ត៌មានមួយចំនួនទាក់ទងនឹងការផលិតកម្ម និងលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យា និងរៀបចំឲ្យមានសវនករឯករាជ្យ និងគួរឲ្យទុកចិត្តបាន[58]។ EITI ទទួលបានការគាំទ្រយ៉ាងទូលំទូលាយជាអន្តរជាតិ និងពីវិស័យឧស្សាហកម្ម ព្រមទាំងសមាជិករបស់ខ្លួន[59]។

គោលនយោបាយដែលពាក់ព័ន្ធរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងសហភាពអឺរ៉ុប ក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាពប្រេង ឬឧស្ម័ន

គោលនយោបាយរបស់ប្រទេសសំខាន់ៗ ដែលមានឥទ្ធិពលលើកិច្ចដំណើរការរបស់ក្រុមហ៊ុនរុករកប្រេង និងឧស្ម័នធំៗ កំពុងបង្កើតឲ្យមានសម្ពាធប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ទាក់ទងនឹងតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព។ ច្បាប់ក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក តម្រូវឲ្យក្រុមហ៊ុនឧស្សាហកម្មរុករកប្រេង ដែលចុះបញ្ជីក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកទាំងអស់ ប្រកាសជាសាធារណៈនូវរាល់ការចំណាយប្រាក់ដល់រដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសនានា។ ច្បាប់ស្រដៀងគ្នានេះ កំពុងត្រូវបានយកមកពិចារណា ក្នុងសហភាពអឺរ៉ុបផងដែរ [60]។

៤.៣ ភាពលាន់ទត្ថភាព

ការផលិតប្រេង និងឧស្ម័ន ដែលមានការគ្រប់គ្រងត្រឹមត្រូវ ផ្តល់ឱកាសដ៏ធំក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងសេដ្ឋកិច្ច។ ឱកាសទាំងនេះ រួមមានការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ដែលអាចផ្គត់ផ្គង់ដល់ផលិតកម្មប្រេង និងឧស្ម័ន ឬការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មដែលទទួលបានការឧបត្ថម្ភធនអគ្គិសនី និងការផ្គត់ផ្គង់ផលិតវត្ថុជាតុដើម និងធនធានចាំបាច់សម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្ម។ ឧទាហរណ៍ ការអភិវឌ្ឍរោងចក្រផលិតសារជាតុគីមីសំយោគពីប្រេង អាចឲ្យប្រទេសកម្ពុជាមានលទ្ធភាពផលិតសរសៃអំបោះសំយោគ ដែលអាចយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងវិស័យវាយនភណ្ឌបាន។ នោះនឹងបង្កើនការផលិតវត្ថុជាតុ

---

[56]World Bank, *Extractive Industries Transparency Initiative*, Cambodia Oil & Gas Briefing Notes (Washington DC: World Bank, 2007), http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/cambodia_oil_gas_newsletter_15.pdf.p. 1.

[57]ដូចជើងទំព័រខាងលើ

[58]EITI, *EITI Rules* (Oslo: EITI), accessed July 28, 2014, http://eiti.org/document/rules.p. 11.

[59]EITI, *EITI Fact Sheet* (Oslo: EITI), accessed July 28, 2014, http://eiti.org/document/factsheet.

[60]"IISS," accessed July 28, 2014, http://www.iiss.org/en/iiss%20voices/blogsections/iiss-voices-2013-1e35/march-2013-6eb6/avoiding-resource-curse-65e7.

ដើមក្នុងប្រទេស ដើម្បីជម្រុញផលិតកម្មនានា ហើយជាបណ្តើរៗ អាចផលិតបាននូវផលិតផលកាន់តែទំនើប។ ការផលិត កាន់តែមានភាពងាយស្រួលតាមរយៈការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីដែលមានតម្លៃទាប និងអាចទុកចិត្តបានពីរោងចក្រអគ្គិសនីប្រើឧស្ម័នធម្មជាតិ។

ឧទាហរណ៍ គុណភាពវិស្វកម្មក្នុងប្រទេស អាចត្រូវបានបង្កើន តាមរយៈការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងឱកាសការងារនៅតាមរោងចក្រទាក់ទងនឹងប្រេង និងឧស្ម័ន ទៅនឹងកម្មវិធីសិក្សានៅតាមសាកលវិទ្យាល័យក្នុងប្រទេស។ បើសិនគ្រប់គ្រងបានជោគជ័យ យើងអាចបង្កើតបានធនធានដែលមានជំនាញសមស្របមួយក្រុម ដើម្បីបំពេញតម្រូវការធនធានមនុស្សកម្រិតឧត្តមសិក្សា ដែលកើនឡើងស្របតាមកំណើននៃតម្រូវការការងារក្នុងឧស្សាហកម្មទាក់ទងនឹងប្រេង និងឧស្ម័ន។ ទន្ទឹមនឹងនោះធនធានមនុស្សដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលត្រឹមត្រូវ នឹងកើនឡើងក្នុងសេដ្ឋកិច្ចឧស្សាហកម្មដែលអាចជម្រុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងបំពេញតម្រូវការធនធានពលកម្មជំនាញ។

វិធីសាស្ត្ររយៈពេលយូរអង្វែង និងមានចេរភាពបំផុតនោះ គឺការប្រើប្រាស់ចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន សម្រាប់ការវិនិយោគ ដើម្បីធ្វើពិពិតកម្មវិស័យសេដ្ឋកិច្ចដែលមិនទាក់ទងនឹងប្រេង ឬឧស្ម័ន និងកាត់បន្ថយជាអតិបរមានូវការប្រឈមរបស់រដ្ឋទៅនឹងការប្រែប្រួលតម្លៃប្រេង និងឧស្ម័ន ។ វិធីសាស្ត្រនេះ អាចសម្រេចបានតាមរយៈមធ្យោបាយមួយចំនួន ដូចជាការវិនិយោគគម្រោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលមានលក្ខណៈសមស្រប និងការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្សកម្រិតឧត្តមសិក្សា។ លើសពីនេះទ្រព្យដែលទទួលបានពីធនធានប្រេងនិងឧស្ម័ន អាចយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្ស ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ បង្កើនចំណូលរដ្ឋជាអចិន្ត្រៃយ៍ ឬផ្ទេរប្រាក់ចំណេញដោយផ្ទាល់ទៅឲ្យប្រជាពលរដ្ឋ ដូចករណីនៅអាល់បឺតា (Alberta) ឬអាឡាស់ស្កា (Alaska) តាមរយៈមូលនិធិវិនិយោគរបស់រដ្ឋ (Sovereign Wealth Fund)[61]។ នោះជាឱកាសដ៏ធំពីព្រោះវាអាចបង្កើនចំណូល និងស្ថេរភាពសេដ្ឋកិច្ចគួរឲ្យកត់សម្គាល់ និងលើកកម្ពស់គុណភាពជីវិតប្រជាជនឲ្យមានភាពប្រសើរឡើង។

ការរំពឹងទុកនានាពីធនធានឧស្ម័ន

ឱកាសដែលឧស្ម័នធម្មជាតិផ្តល់ឲ្យប្រទេសកម្ពុជា មានលក្ខណៈខុសពីឱកាសផ្តល់ដោយប្រេងពីព្រោះ វាមានការលំបាកយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការដឹកជញ្ជូនឧស្ម័នធម្មជាតិជាងការដឹកជញ្ជូនប្រេង។ បំពង់បង្ហូរ អាចប្រើប្រាស់បានសម្រាប់ចម្ងាយជិត ឬទិសដៅសំខាន់ៗ ដូចជារោងចក្រថាមពលឧស្ម័ន។ ដូច្នេះ ជាទូទៅ វាចាំបាច់ត្រូវពង្រាវឧស្ម័ន ដើម្បីធ្វើការដឹកជញ្ជូនចម្ងាយឆ្ងាយ។ វាមិនមានផលចំណេញសេដ្ឋកិច្ចក្នុងការរុករកឧស្ម័នឡើយ បើសិនមិនអាចទទួលបានឧស្ម័នក្នុងបរិមាណដ៏ច្រើនទេនោះ ពីព្រោះការពង្រាវឧស្ម័ន ត្រូវការចំណាយប្រាក់រាប់ពាន់លានដុល្លា ដើម្បីសាងសង់ហេដ្ឋរចនា

[61]Jeffrey Sachs, "How to Handle the Macroeconomics of Oil Wealth," in *Escaping the Resource Curse*, ed. Macartan Humphreys, Jeffrey Sachs, and Joesph E. Stiglitz (New York: Columbia University Press, n.d.). pp. 173-94.

សម្ព័ន្ធនៅស្ថានីយ៍ដឹកចេញ និងដឹកចូល និងការដឹកជញ្ជូនជាពិសេស។ ក៏ប៉ុន្តែ ឧស្ម័នធម្មជាតិ បំពុលបរិស្ថានតិចតួចបំផុត និងមានលក្ខណៈសន្សំសំចៃច្រើនបំផុត ធៀបនឹងធ្យូងថ្ម ឬប្រេង ។ នោះមានន័យថាជាសក្តានុពល ឧស្ម័នបម្រុងរបស់កម្ពុជា អាចផ្តល់ថាមពលដល់រោងចក្រថាមពលឧស្ម័នធម្មជាតិ ឬផ្តល់វត្ថុធាតុដើមឧស្សាហកម្មសម្រាប់ផលិតផលដូចជាជីកសិកម្ម ដែលអាចគាំទ្រការអភិវឌ្ឍទៅមុខនៃសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ក្នុងករណីសិក្សាឃើញថា តាមលក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ច មិនទទួលផលចំណេញពីការពង្រាវឧស្ម័ន ឬការកសាងបំពង់នាំឧស្ម័នចេញទេនោះ[62]។

៥. ករណីសិក្សា

ប្រទេសម៉ិកស៊ិកូ និងទីម័រខាងកើត ត្រូវបានជ្រើសរើសសម្រាប់ករណីសិក្សា ពីព្រោះប្រទេសទាំងពីរនេះជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ[63] ហើយក្នុងលក្ខខណ្ឌទូទៅ ប្រទេសទាំងពីរនេះ មានសមត្ថភាពស្ថាប័នក្នុងកម្រិតអាចប្រៀបធៀបគ្នាបាន។ ដូច្នេះហើយ ដូចបានបញ្ជាក់ច្បាស់ក្នុងអត្ថបទស្រាវជ្រាវខាងលើ ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នដែលមានលក្ខណៈសមស្រប ជាកត្តាសំខាន់ដើម្បីសម្រេចបាននូវលទ្ធផលវិជ្ជមានពីចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន។ ហេតុនេះ វាមានគុណតម្លៃសម្រាប់ការប្រៀបធៀបតិចតួច ក្នុងការដាក់បញ្ចូលករណីសិក្សាអំពីប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍ ដូចជាប្រទេសកាណាដា ន័រវេស ឬសហរដ្ឋអាមេរិកឡើយ ពីព្រោះស្ថាប័នរបស់ប្រទេសទាំងនោះ មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគ្រប់គ្រងចំណូលមហាសាលនេះ។

៥.១ ប្រទេសម៉ិកស៊ិកូ

ការមិនមានសមត្ថភាពសងបំណុលសាធារណៈរបស់ប្រទេសម៉ិកស៊ីកូក្នុងឆ្នាំ១៩៨២ ជាឧទាហរណ៍សំខាន់មួយបង្ហាញពីវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច បណ្តាលមកពីការធ្វើវិនិយោគលើសលប់ក្នុងវិស័យប្រេង។ ក្រោយវិបត្តិប្រេងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ ដែលបានធ្វើតម្លៃប្រេងកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង ប្រទេសម៉ិកស៊ីកូបានរកឃើញរ៉ែប្រេងដ៏ធំមួយចំនួន។ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ ប្រទេសម៉ិកស៊ិកូ ឆ្លៀតឱកាសប្រើប្រាស់ប្រាក់កម្ចីការប្រាក់ទាប យកមកធ្វើការវិនិយោគយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ក្នុងគម្រោងរុករកប្រេង។ នៅពេលជាមួយគ្នានេះ ដើម្បីប្រជាប្រិយភាពនយោបាយ ប្រទេសម៉ិកស៊ិកូ បានបង្កើនការឧបត្ថម្ភធនលើទំនិញសំខាន់ៗដូចជាស្បៀងអាហារជាដើម។

ការបង្កើនក្នុងការចំណាយនេះ បានធ្វើឲ្យកើនឡើននូវអត្រាអតិផរណាដល់កម្រិតគ្រោះថ្នាក់ និងបង្កឲ្យមានផលលំបាកក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងទៀត។ ក៏ប៉ុន្តែ ការខូចខាតធ្ងន់ធ្ងរបំផុត បានកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ១៩៨២ នៅពេលតម្លៃប្រេងយ៉ាងបានធ្លាក់ចុះយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងអត្រាការប្រាក់អន្តរជាតិ

[62]World Bank, *Introduction to Oil and Gas*, Cambodia Oil & Gas Briefing Notes (Washington DC: World Bank, 2007), http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/cambodia_oil_gas_newsletter_15.pdf

[63]"Country and Lending Groups | Data," October 22, 2013, http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups; IMF, *World Economic Outlook: April 2014* (Washington DC: IMF, 2014), http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/pdf/text.pdf.

បានកើនឡើង មានន័យថារដ្ឋនៃប្រទេសម៉ិកស៊ិកូ មិនមានលទ្ធភាពសងបំណុលដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់របស់ខ្លួនបានឡើយ[64]។ ប៉ុន្មានទសវត្សរ៍ក្រោយមក ប្រទេសម៉ិកស៊ិកូ នៅតែជាប់បំណុលសាធារណៈខ្ពស់ មានមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មទន់ខ្សោយ និងចំណូលរដ្ឋាភិបាលមិនមានស្ថេរភាព ដោយសារការពឹងផ្អែកខ្លាំងពេកលើចំណូលពីប្រេង និងការរំពឹងទុកជ្រុលពេកអំពីផលចំណេញ ពីប្រេង[65]។

មេរៀនដែលអាចយកមកអនុវត្តក្នុងប្រទេសកម្ពុជានោះ គឺសារៈសំខាន់នៃគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចមានប្រសិទ្ធភាពរយៈពេលវែង ដែលមានភាពចាំបាច់ក្នុងការធ្វើឲ្យមានស្ថេរភាពនូវចំណូលប្រេង និងឧស្ម័នដែលមិនមានភាពទៀតទាត់។

៥.២ ប្រទេសទីម័រខាងកើត

ក្នុងឆ្នាំ២០០២ បន្ទាប់ពីមានការកាន់កាប់ពីបរទេស និងអំពីហិង្សាជាងពីរទសវត្សរ៍ ប្រទេសទីម័រខាងកើត បានលេចចេញជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសក្រីក្របំផុតក្នុងពិភពលោក ដែលមានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ វិស័យអប់រំ និងសមត្ថភាពរដ្ឋមានកម្រិតទាបបំផុត[66]។ ដូចគ្នានឹងប្រទេសកម្ពុជាដែរ ប្រេងបម្រុងរបស់ប្រទេសទីម័រខាងកើត មានបរិមាណទាប ធៀបនឹងប្រទេសឯទៀតក្នុងពិភពលោក ប៉ុន្តែជាបរិមាណខ្ពស់ ធៀបនឹងទំហំសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ ប្រេងបម្រុងក្នុងប្រទេសទីម័រខាងកើត មានបញ្ហាចំបងចំនួនបី ៖ ទីមួយ តើត្រូវការពារធនធានប្រេងឲ្យរួចផុតពីអំពើពុករលួយដោយវិធីណា ទីពីរ តើត្រូវប្រើប្រាស់ធនធានប្រេង ដើម្បីជួយជំរុញការអភិវឌ្ឍដោយវិធីណា ដោយសារប្រទេសនេះមានសេដ្ឋកិច្ចតូច និងមានសមត្ថភាពស្ដួចស្ដើងដើម្បីស្រូបយកដើមទុន និងទីបី តើត្រូវធ្វើដូចម្ដេចដើម្បីឲ្យមានតុល្យភាពរវាងការចំណាយបច្ចុប្បន្ន និងប្រាក់សន្សំ[67]។

បញ្ហាទីមួយ ត្រូវបានដោះស្រាយ តាមរយៈការបង្កើតមូលនិធិវិនិយោគរបស់រដ្ឋ (Sovereign Wealth Fund) ដោយយកគំរូតាមប្រទេសន័រវេស។ តាមច្បាប់ មូលនិធិនេះ ទទួលចំណូលទាំងអស់ពីប្រេង និងឧស្ម័ន ។ មូលនិធិនេះ ត្រូវបានចាត់ចែងដោយធនាគារកណ្ដាល ហើយការដកប្រាក់ អាចធ្វើឡើង ដើម្បីផ្ដល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ថវិការដ្ឋដោយផ្ទាល់តែប៉ុណ្ណោះ នូវចំនួនទឹកប្រាក់ ដែលត្រូវបានកំណត់មិនឲ្យលើសបីភាគរយនៃទ្រព្យប៉ាន់ស្មានសរុបរបស់ប្រទេសទីម័រខាងកើត ដែលទទួលបាន

---

64 Tim Merrill and Miro Ramon, *Mexico: A Country Study* (Washington DC: Library of Congress, 1996), http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/mxtoc.html. Ch. 'Recovery and Relapse, 1976-82'.

65 Nick Dearden, "Thirty Years since Mexico's Default, Greece Must Break This Sadistic Debt Spiral," *New Statesman*, 2012, Online edition, http://www.newstatesman.com/blogs/economics/2012/08/thirty-years-mexicos-default-greece-must-break-sadistic-debt-spiral.

66 "CIA World Factbook: Timor Leste," *CIA World Factbook*, 2014, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tt.html.

67 HengDyna and Ngo Sothath, *Extractive Industries Revenue Management: A Tale of Six Countries* (Phnom Penh: Cambodia Economic Association, 2013). pp. 7-9.

ប្រេង និងឧស្ម័ន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ក្នុងការរក្សាឲ្យបានមូលនិធិរយៈពេលវែង ដើម្បីបម្រើប្រជាជនជំនាន់ក្រោយ [68]។

បញ្ហាទីពីរ តើត្រូវប្រើចំណូលក្នុងប្រទេសមានសេដ្ឋកិច្ចតូច ដែលមានសមត្ថភាពស្តួចស្តើង ដើម្បីស្រូបយកដើមទុនដោយវិធីណា ដោយមិនបង្កឲ្យមានផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននានា ដូចជា អតិផរណាខ្ពស់ជាដើម។ ប្រទេសទីម័រខាងកើត ដោយមានការគាំទ្រពីធនាគារពិភពលោក បានអនុវត្តវិធីសាស្ត្របង្កើនថវិកាជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach) ដោយផ្តោតលើការប្រើប្រាស់ចំណូល ដើម្បីពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចដែលមិនទាក់ទងនឹងប្រេង ក្នុងប្រទេសទីម័រខាងកើត តាមរយៈការវិនិយោគក្នុងវិស័យនានា ដូចជា កសិកម្ម ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងអប់រំ ដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ដោយបង្កើនការប្រើប្រាស់ពីចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័ន[69]។

បញ្ហាចំបងទីបីទាក់ទងនឹងចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័នរបស់ប្រទេសទីម័រខាងកើត ដែលអាចជាបញ្ហាចម្រូងចម្រាស់បំផុត ដោយសារបញ្ហានៃការធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពរវាងការប្រើប្រាស់ចំណូលពីប្រេងក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន និងប្រាក់សន្សំ និងការចំណាយក្នុងពេលអនាគត ត្រូវការចម្លើយប៉ាន់ស្មានចំពោះចំណោទបញ្ហាស្មុគស្មាញចំនួនពីរ គឺ៖ តើបរិមាណប្រេងសរុប មានតម្លៃជាទឹកប្រាក់ចំនួនប៉ុន្មាន? និងថាតើមានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ ក្នុងការចំណាយ ឬការសន្សំចំណូលពីប្រេង?[70] មិនមានចម្លើយជាក់លាក់ចំពោះចំណោទបញ្ហាទាំងនេះទេ ពីព្រោះចម្លើយទាំងនេះ ជាប់ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពជាច្រើនដែលយើងមិនដឹង។ ឧទាហរណ៍ ដើម្បីប៉ាន់ស្មានចំណូលពីប្រេង យើងត្រូវពិចារណាអំពីតម្លៃប្រេងក្នុងពេលអនាគត លទ្ធភាពបច្ចេកទេសនៃការរុករក និងដឹកជញ្ជូនប្រេង និងបញ្ហាប្រឈមនៃសន្តិសុខក្នុងតំបន់ក្នុងពេលអនាគត។ ដើម្បីកំណត់តុល្យភាពរវាងការចំណាយ និងការសន្សំ យើងត្រូវប៉ាន់ស្មានថាតើសេដ្ឋកិច្ច អាចស្រូបយកដើមទុនចំនួនប៉ុន្មាន និងថាតើកម្មវិធីអភិវឌ្ឍរយៈពេលខ្លីដ៏រឹងមាំ នឹងផ្តល់ប្រយោជន៍យ៉ាងដូចម្តេចខ្លះចំពោះអនាគតរបស់ប្រទេស ទាក់ទងនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការលើកកម្ពស់ស្ថេរភាព វិស័យអប់រំ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងស្ថានភាពការងារ ធៀបទៅនឹងការអភិវឌ្ឍមូលនិធិសន្សំរយៈពេលវែងសម្រាប់អនាគតរបស់ប្រទេស[71]។

វិធីសាស្ត្ររយៈពេលវែង ដែលទទួលបានជោគជ័យគួរឲ្យកត់សម្គាល់របស់ប្រទេសទីម័រខាងកើត អាចជាប្រធានបទនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្ថែម ពីព្រោះមានស្ថានភាពស្រដៀងគ្នាមួយចំនួនរវាងប្រទេសទាំងពីរ ដែលជាប្រទេសមានសេដ្ឋកិច្ចតូច , មិនមានលទ្ធភាពស្រូបយកវិនិយោគទុនធំៗនៅឡើយ, មានពិន្ទុសន្ទស្សន៍នៃអភិវឌ្ឍប្រជាជនទាប ហើយភាពកាន់តែស្រដៀងគ្នានោះ គឺសមត្ថភាពស្ថាប័ននៅមានកម្រិត។

---

[68] ដូចជើងទំព័រខាងលើ ទំព័រ 7-8.

[69]World Bank and Independent Evaluation Group, *Timor-Leste Country Program Evaluation, 2000-2010*. pp. xvii-xviii

[70]Dyna and Sothath, *Extractive Industries Revenue Management: A Tale of Six Countries*. pp. 9; World Bank and Independent Evaluation Group, *Timor-Leste Country Program Evaluation, 2000-2010*.

[71]Michael, *The Oil Curse*. pp. 223-254.

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ដូចបានបង្ហាញក្នុងឯកសារស្រាវជ្រាវសង្ខេបនេះ ចំណូលពីប្រេង និងឧស្ម័ន មិនតែងតែផ្តល់ផលប្រយោជន៍ជាសំខាន់ដល់ប្រទេសមួយឡើយ បើសិនមិនមានការគ្រប់គ្រងឲ្យបានសមស្របសម្រាប់រយៈវែងទេនោះ។ ការគ្រប់គ្រងនេះ ចាប់ផ្តើម នៅពេលមានលក្ខខណ្ឌកិច្ចសន្យាត្រឹមត្រូវ ដើម្បីធ្វើឲ្យមានតុល្យភាព រវាងតម្រូវការទាក់ទាញវិនិយោគទុនសម្រាប់គម្រោងរុករកធំៗ ដែលមានហានិភ័យ និងតម្រូវការរបស់រដ្ឋក្នុងការទទួលបានសួយសារសមស្រប។ ចំណែកឯការគ្រប់គ្រងចំណូលក៏មានភាពស្មុគស្មាញផងដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែ មានទម្រង់នៃការគ្រប់គ្រងដែលមានស្រាប់មួយចំនួន ដែលបានអនុវត្តក្នុងប្រទេសមួយចំនួន និងត្រូវបានសិក្សាយ៉ាងទូលំទូលាយ។ វិធីសាស្ត្រដែលសមស្របបំផុត ផ្អែកលើកត្តាមួយចំនួន ដូចជាកម្រិតនៃការអភិវឌ្ឍ និងសមត្ថភាពស្ថាប័ន។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី វិធីសាស្ត្របង្កើនថវិកាជាបណ្តើរៗ (Gradual Scaling Approach) ដែលធ្វើឲ្យមានតុល្យភាពរវាងប្រាក់សន្សំរយៈពេលវែង និងស្ថេរភាព ទៅនឹងតម្រូវការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ តាមរយៈការវិនិយោគសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច កំពុងអនុវត្តបានល្អក្នុងប្រទេសទីម័រខាងកើត និងអាចមានភាពទាក់ទងជាមួយនឹងប្រទេសកម្ពុជា ក៏ប៉ុន្តែនៅមានហានិយភ័យមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងចំណូលប្រេង និងឧស្ម័ន ដូចជាអស្ថេរភាពសេដ្ឋកិច្ចដ៏ធំ ឬអំពើពុករលួយ។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី មានគោលនយោបាយដែលបានសិក្សាយ៉ាងត្រឹមត្រូវមួយចំនួន ដើម្បីបញ្ចៀសហានិយភ័យនេះ និងបង្កើនផលចំណេញឲ្យដល់កម្រិតអតិបរមា។ គោលនយោបាយជាគន្លឹះ គឺការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នឲ្យបានសមស្របដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានប្រេង និងឧស្ម័ន។

គន្ថនិទ្ទេស

Arezki, Rabah, and Markus Brückner. *Oil Rents, Corruption, and State Stability: Evidence from Panel Data Regressions*. IMF Working Paper. Washington DC: IMF, 2009. http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0014292111000316.

Barnett, Steven, and Rolando Ossowski. “Operational Aspects of Fiscal Policy in Oil-Producing Countries.” IMF, 2002.

Berg, Andrew, Rafael Portillo, Shu-Chun S. Yang, and Luis-Felipe Zanna. “Public Investment in Resource-Abundant Developing Countries.” *IMF Economic Review* 61, no. 1 (2013): 92–129.

“Chevron To Sell Shares of Cambodian Offshore Oil and Gas.” *VOA*. Accessed August 15, 2014. http://www.voacambodia.com/content/chevron-to-sell-shares-of-cambodian-offshore-oil-and-gas/2413411.html.

“CIA World Factbook: Timor Leste.” *CIA World Factbook*, 2014. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tt.html.

Clark, Helen. “Avoiding the Resource Curse: Managing Extractive Industries for Human Development.” In *Keynote Speech*. Ulaanbaatar: UNDP, 2011. http://www.undp.org/content/undp/en/home/presscenter/speeches/2011/10/20/helen-clark-avoiding-the-resource-curse-managing-extractive-industries-for-human-development-/.

Collier, Paul. “The Political Economy of Natural Resources: Interdependence and Its Implications,” 2009. https://depot.gdnet.org/newkb/submissions/paul%20collier_paper_p2.pdf.

“Country and Lending Groups | Data,” October 22, 2013. http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups.

Darby, Michael R. “The Permanent Income Theory of Consumption--A Restatement.” *The Quarterly Journal of Economics* 88, no. 2 (May 1974): 228. doi:10.2307/1883070.

Deacon, Robert, T, and Bernardo Mueler. “Political Economy and Natural Resouce Use.” In *Economic Development and Environmental Sustainability*, edited by Ramon Lopez and Michael Toman A. Oxford: Oxford University Press, 2006.

Dearden, Nick. “Thirty Years since Mexico’s Default, Greece Must Break This Sadistic Debt Spiral.” *New Statesman*, 2012, Online edition. http://www.newstatesman.com/blogs/economics/2012/08/thirty-years-mexicos-default-greece-must-break-sadistic-debt-spiral.

Dyna, Heng, and Ngo Sothath. *Extractive Industries Revenue Management: A Tale of Six Countries*. Phnom Penh: Cambodia Economic Association, 2013.

EITI. *EITI Fact Sheet*. Oslo: EITI. Accessed July 28, 2014. http://eiti.org/document/factsheet.

———. *EITI Rules*. Oslo: EITI. Accessed July 28, 2014. http://eiti.org/document/rules.

Frankel, Jeffrey, A. *The Natural Resources Curse: A Survey of Diagnoses and Some Prescriptions*. Working Paper. Faculty Research Working Paper Series. Cambridge, MA: Harvard University, Kennedy School of Government, 2012.

Ghura, Dhaneshwar, and Catherine Pattillo. “Too Much of a Good Thing?” *Finance & Development* 50, no. 3 (2013): 9.

Iacono, Roberto. “Is It Really Worse with a Bird in Hand? A Comparison of Fiscal Rules for Resource-Rich Economies.” Norwegian University of Science and Technology, 2012.

“IISS.” Accessed July 28, 2014. http://www.iiss.org/en/iiss%20voices/blogsections/iiss-voices-2013-1e35/march-2013-6eb6/avoiding-resource-curse-65e7.

IMF. *Cambodia: Selected Issues and Statistical Appendix*. Country Report. Washington DC: IMF, 2007. http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2007/cr07291.pdf.

———. *Macroeconomic Policy Frameworks for Resource-Rich Developing Countries*. Paris: IMF, 2012.

———. *World Economic Outlook: April 2014*. Washington DC: IMF, 2014.
http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/pdf/text.pdf.

Kent, Sarah. “Nigeria Loses Billions to Inefficiencies in Oil Sector - Watchdog.” *Wall Street Journal*, July 30, 2013, sec. Markets. http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424127887324809004578637443141740504.

Merrill, Tim, and Miro Ramon. *Mexico: A Country Study*. Washington DC: Library of Congress, 1996. http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/mxtoc.html.

Michael, Ross. *The Oil Curse*. Princeton: Princeton University Press, 2012.
"Oil and Gas Blocks | Open Development Cambodia." Accessed August 18, 2014. http://www.opendevelopmentcambodia.net/briefing/oil-and-gas-blocks/.
Richmond, Christine J., Irene Yackovlev, and Ms Shu-Chun S. Yang. *Investing Volatile Oil Revenues in Capital-Scarce Economies: An Application to Angola*. 13-147. International Monetary Fund, 2013. http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=AL1ZLw8zPYwC&oi=fnd&pg=PP1&dq=%22The+Government%22+%22Parameter+Calibration%22+%22and+third+largest+economy.+The+civil+war,+which+ended+in+2002,%22+%22gaps+underscores+the+challenges+faced+by+capital-scarce+developing%22+%22prices+stayed+up,+leading+to+the+belief+that+they+were+permanent,+spending%22+&ots=bXVIFq3GYp&sig=BMgAkQXM5orrAaZM6U-tyhOzPq8.
Sachs, Jeffrey. "How to Handle the Macroeconomics of Oil Wealth." In *Escaping the Resource Curse*, edited by Macartan Humphreys, Jeffrey Sachs, and Joesph E. Stiglitz. New York: Columbia University Press, n.d.
Sachs, Jeffrey, and Andrew Warner. *Natural Resource Abundance and Economic Growth*. Working Paper. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 1995. http://www.nber.org/papers/w5398.pdf.
Segura, Alonso. *Management of Oil Wealth under the Permanent Income Hypothesis: The Case of São Tomé and Príncipe*. Vol. 6. International Monetary Fund, 2006. http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=GesTSNZ0cVgC&oi=fnd&pg=PA4&dq=%222004+may+offer+the+best+chance+for+the+country+to+put+in+place+strong%22+%22sustainable+government+consumption+and+intergenerational+equity+while%22+%22of+US%243+billion.+These+figures+are+noticeably+high,+considering+that+for+2006+the%22+&ots=qhr_mh_XHl&sig=WT__K5XdcTEP6C76qKFDqKCy3Fg.
"Shell's Massive Prelude Hull World's Biggest-Ever Floating Vessel and First Ocean-Based LNG Plant." *Financial Post*. Accessed August 15, 2014. http://business.financialpost.com/2013/12/03/record-breaking-lng-ship-launched-bigger-one-planned/.
Stevens, Paul, and Matthew Hulbert. *Oil Prices: Energy Investment, Political Stability in the Exporting Countries and OPEC's Dilemma*. Chatham House, 2012. http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Energy,%20Environment%20and%20Development/1012pp_opec.pdf.
The Economist. "The Curse of Oil: The Paradox of Plenty." *The Economist*. December 20, 2005, 20/12/2005 edition. http://www.economist.com/node/5323394.
UNDP. *Review of Development Prospects and Options For the Cambodian Oil and Gas Sector*. Discussion Paper. Insights for Action. Phnom Penh: UNDP Cambodia, 2006.
World Bank. *Contracts for Petroleum Development - Part 1*. Cambodia Oil & Gas Briefing Notes. Washington DC: World Bank, 2007. http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.
———. *Contracts for Petroleum Development - Part 2*. Cambodia Oil & Gas Briefing Notes. Washington DC: World Bank, 2007. http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.
———. *Contracts for Petroleum Development - Part 3*. Cambodia Oil & Gas Briefing Notes. Washington DC: World Bank, 2008. http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTOGMC/0,,contentMDK:21852379~menuPK:5242468~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:336930,00.html#CambodiaO&GNotes.
———. *Extractive Industries Transparency Initiative*. Cambodia Oil & Gas Briefing Notes. Washington DC: World Bank, 2007. http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/cambodia_oil_gas_newsletter_15.pdf.

———. *Introduction to Oil and Gas*. Cambodia Oil & Gas Briefing Notes. Washington DC: World Bank, 2007. http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/cambodia_oil_gas_newsletter_15.pdf.

———. *Oil and Gas: A Blessing or a Curse?* Cambodia Oil & Gas Briefing Notes. Washington DC: World Bank, 2007. http://siteresources.worldbank.org/INTOGMC/Resources/cambodia_oil_gas_newsletter_2.pdf.

World Bank, and Independent Evaluation Group. *Timor-Leste Country Program Evaluation, 2000-2010: Evaluation of the World Bank Group Program*. Washington, D.C.: World Bank Group, Independent Evaluation Group, 2011.

Zakharova, Daria, and Ms Charleen Gust. *Strengthening Russia's Fiscal Framework*. 12-76. International Monetary Fund, 2012. http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=DdlViXWhiHEC&oi=fnd&pg=PP2&dq=%22Hard+Landing,+Forceful+Response,+and+Difficult+Road+Ahead%22+%22Traditional+and+Nonoil+Fiscal+Indicators,+2004%E2%80%9310%22+%22the+rate+of+extraction+of+oil,+and+the+use+of+oil+revenue+have+significant%22+&ots=_CqBZ0TRPo&sig=rIw9vWoW3w_S4bysNVz14AeaoLg.

Zhang, Yanchun, and Office of Development Studies, UNDP. "Managing Resource Revenue in the Context of Increasing Commodity Price Volatility." Ulaanbaatar: UNDP, 2011. http://www.undp.mn/mining/index.php?page=6.